De eenzaamheid en de wereld

Rhijnvis Feith

bron
Rhijnvis Feith, *De eenzaamheid en de wereld*. Erven François Bohn, Haarlem 1821

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/feit007eenz01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

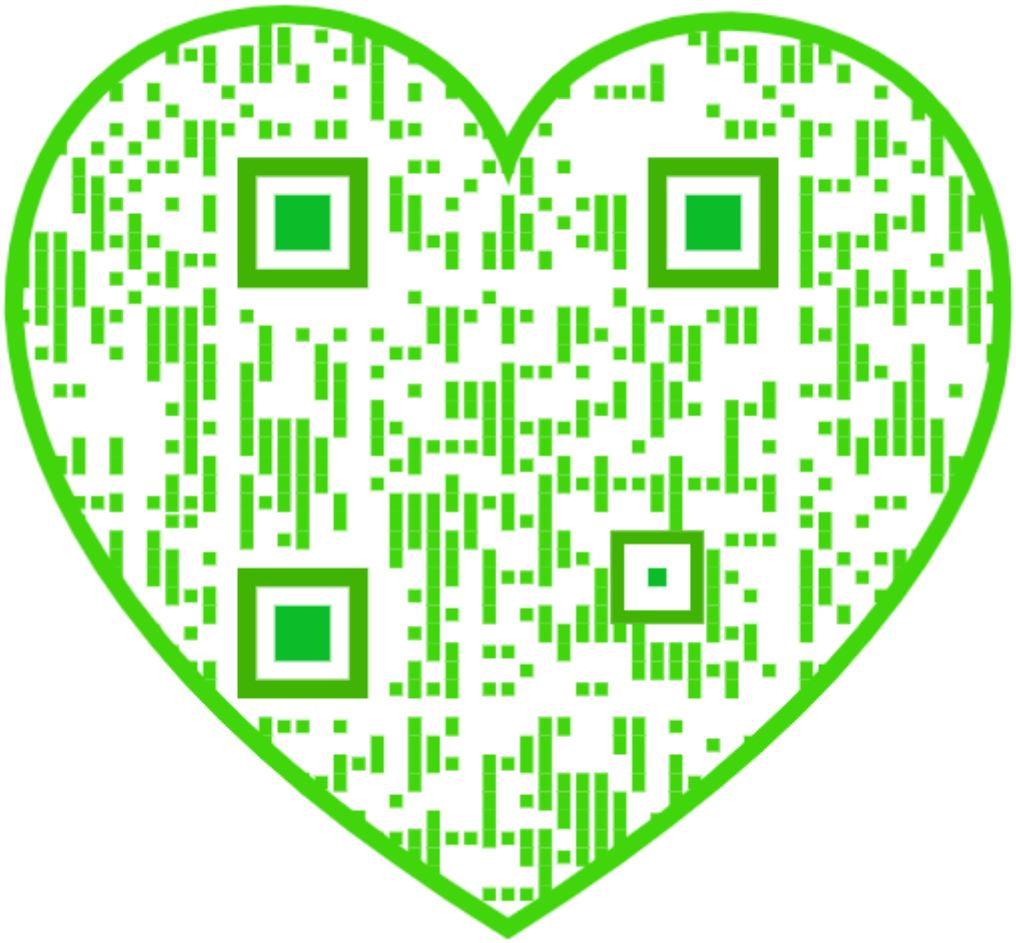

Voorberigt.

D*e Verlustiging van mijnen Ouderdom is gunstig genoeg door mijne Landgenooten ontvangen, om het voor mijn hart te kunnen verantwoorden, dat ik er nog een stukjen op laat volgen. Ook voor mijn verstand? ja, hier zit de knoop. Mijne jaren nemen gedurig toe, en er is toch eenmaal een punt, (want er zijn maar enkele Bilderdijken in de wereld, wier genie eeuwig jong blijft) waar men op moet houden, wil men zijnen ouderdom en afnemende vermogens niet op elke bladzijde verraden, en mogelijk tot medelijden verwekken; en hoe moeilijk valt het menigmaal niet, om dit juiste punt te treffen? Ieder sterveling toch bezit zijne eigenliefde, en ook ik zal er wel niet geheel vrij van zijn. Hier komt bij, dat het bij mij onder de gebreken van den Ouderdom behoort, dat ik mijne eigen voortbrengselen niet meer beoordeelen kan, en ook dit maakt er de uitgave hagchelijk van. Het oordeel van Vrienden interoepen? Dit heeft ook zijne zwarigheid. Ik heb het geluk ge-*

had, dat mijne Vrienden zeer gunstig over mij oordeelden, en nu ik oud ben, kunnen velen nog niet vergeten, hoe zeer zij mij nu ook overtreffen mogen, dat ik hen toch eenmaal mede in de loopbaan hielp lokken, en hun daar mogelijk niet geheel nutteloos geweest ben. Hier komt bij, dat hunne aansporing, van hoe vele waarde ook voor mij, niet kan opwegen tegen de moedeloosheid, die mij bekruipt, zoo dra ik hunne eigen voortbrengselen leze. Ja, ik verheug mij dan van harten over den bloei van eene der schoonste kunsten in Nederland; maar ik wil niet ontveinzen, dat ik tevens menigmaal in verzoeking kwam, om het geen mijne afnemende Muze nog kon voortbrengen, gerust aan het vuur op te offeren, en dat die lust mij bijna onwederstaanbaar bekroop, toen mij onlangs het heerlijk Dichtstuk van onzen Tollens: de Overwintering op Nova Zembla; *onder de oogen kwam, en mij op nieuw in mijne gedachte bevestigde, dat de grootste eenvoudigheid altijd met de hoogste schoonheid gepaard gaat, en dat gezwollenheid en gezochtheid in uitdrukking en rijmklanken de Poëzij eer bederven, dan verheffen.*

Maar waarom, na dit alles in de opregtheid van mijn hart gedacht en gezegd te hebben, dan nog uit te geven? Ik zal het met de eigen openhartigheid zeggen. Onder lijden van meer dan eene natuur had ik verpo-

zing noodig, werd het dikwerf behoefte voor mijn hart om mijne gewaarwordingen uit te storten. Ik deed dit, zoo goed ik kon, in de eenzaamheid op het papier, en zocht dan tevens naar de troostgronden, die ons boven het lijden verheffen kunnen, en ook dan nog stand houden, als ons al het zigtbare begeeft, en wij, of een blik in de betere wereld, met vertrouwen, moeten kunnen werpen, of hopeloos aan de grens van de tegenwoordige staan. Ik heb veel onderzocht, maar ik kan opregt verklaren, dat ik ze alleen in het zalig Evangelie van Jesus Christus gevonden heb. Dit verstrekte mij tot eene ware verademing, en God alleen weet, hoe veel moed en opbeuring ik in het zelve menigwerf vond, en hoe dikwerf ik bitter bedroefd, en diep neêrgeslagen, naar mijn eenzaam boekvertrek ging, en het bemoedigd en met een verruimd harte weer verliet. Ik ondervond dan zoo levendig, hoe veel wezenlijken troost en blijvende opbeuring er voor den mensch, en vooral voor den Christen, onder het wijze en goede bestuur eener vaderlijke Voorzienigheid, ook onder de grievendste rampen, nog altijd overig blijven. Het zal dus wel niemand verwonderen, dat mijn hart eene bijzondere betrekking op deze voortbrengselen behouden heeft; maar zeker zou dit alleen geen reden genoeg aanbieden om ze uit te geven, indien ik hierbij niet overtuigd

ware, dat er menige gewaarwording in deze versen is overgegaan, die voor velen van mijne Lezeren belangrijk zal zijn, en hun mogelijk zelfs hier en daar een droppel troost in het lijdend harte zal storten, terwijl het bij anderen soortgelijke aandoeningen zal opwekken en versterken.

Hoe zeer ik toch gaarn geloof, dat het nuttige alleen geen proze tot poëzij verheffen kan, ben ik echter niet minder overtuigd, dat alle roem dwaas is, indien het nuttige aan ons werk geheel ontbreekt, en ik kan van dien valschen, en toch zoo duren, roem te rug huiveren, die ten koste van den Godsdienst, of van de onschuld en reinheid des harten, verkregen wordt, en den mensch en Christen zoo onwaardig is.

Ondertusschen, want waarom zoude ik ook hieromtrent de gedachte van mijn hart ontveinzen? geloof ik, voor zoo ver ik nog oordeelen kan, ter goeder trouw, dat er, bij vele matte plaatsen, die den ouden en afnemenden Dichter verraden, toch ook nog dezulken gevonden worden, welke dien vroegeren tijd niet geheel onwaardig zijn, in welken zoo velen mijner Landgenooten wel eenigen prijs op de voortbrengselen mijner Muze wilden stelden. De laatsten bewogen mij eindelijk tot de uitgave, terwijl ik de eersten met te meer vertrouwen der goedgunstigheid mijner Lezer en aanbeval, als er,

bij al het gebrekkige voor het overige, toch nog altijd dezelfde geest in heerscht, en er zekerlijk hun zedelijk gevoel niet in beledigd zal worden.

Men denke intusschen niet, dat de Eenzaamheid *en de* Wereld *in de volgende beide Dichtstukken volkomen bezongen worden. Men merke ze veel eer aan, als eenige losse bespiegelingen over die onderwerpen, die, naar het oordeel van den Vervaardiger, onder dezen algemenen titel best zaamgetrokken, en tot eenheid gebragt konden worden. De Episode, die zich in den tweeden zang van de Eenzaamheid bevindt, is uit den voortreffelijken Brief van den Abt de Rancé, aan een' zijner Vrienden geschreven, en in het vijfde deel van de* Collection d'Héroïdes et piéces fugitives, *te vinden, genomen. Meer dan eens heb ik denzelven in vroeger jaren, toen de Heroïdes nog aan de orde van den dag waren, willen vertalen, dan dit is altijd, zoo als zoo menig menschelijk voornemen, in den loop gebleven. Thans bekroop mij de lust om er, naar mijn oordeel, de schoonste plaatsen uit over te nemen. Zij kwamen in mijn Dichtstuk juist te pas. Zoo mij dit maar eenigzins gelukt zij, en ze ook in de vertaling nog blijven behagen, zoo als ze in 't oorspronkelijke doen, komt er den Franschen Dichter in de eerste plaats de eer van toe. Ik houde niet van met eens anders veren te pron-*

ken, en daarom vinde ik mij verpligt dit hier te melden.

En nu, mijne Landgenooten! ontvangt de voortbrengselen mijner toenemende jaren met uwe gewone toegenegenheid voor mij. Of hier nog iets op volgen zal, weet de groote Beschikker van mijn leven en lotgevallen alleen; maar dit heeft mij de ondervinding geleerd, dat men, eens Dichter zijnde, Dichter blijft tot aan zijnen dood, en dat, zoo als Cicero zoo zeer naar waarheid zegt, als alles wijkt, de Wetenschappen nog altijd den laatsten troost van den ouderdom uitmaken.

Zwolle den
25. November 1820.
R. F e i t h .

De eenzaamheid, in drie zangen.

De eenzaamheid.
Eerste zang.

Ontsluit, waar uw geboomt' zijn digtste schaduw spreidt,
Ontsluit me, o somber Woud! uw heiligste eenzaamheid!
Daar moog' de wereld voor mijn hart in 't niet verzinken,
Ik zie door dood en graf een beetre voor mij blinken.

Te groot voor tijd en stof, en eindloos boven 't lot,
Vinde ik mij zelv' hier weêr, de onsterflijkheid, en God.

ô Eenzaamheid op 't land, ô stille rust der velden,
Wie kan uw zoet genot, uw zaligheid vermelden!
Eenvoudigheid, die 't beeld van 't Paradijs nog draagt,
En Onschuld, die geen worm nog in den boezem knaagt,
Die, bij haar reine vreugd, geen hooger vreugd begeerde,
En van de ervaring nooit haar dure wijsheid leerde,
Die boven al 't vermaak, dat zich in smart verliest,
Een veldviooltjen of een heidebloempje kiest,
En in de lente, bij een koele bron gezeten,
De wereld, hare vreugd en dwaasheid, kan vergeten;
Lacht ge op het vreedzaam veld met zoeten wellust aan.
Haar hart, vol kinderzin, is met natuur voldaan.
Haar wissling streelt haar ziel, en kan haar oog bekoren.
Zij voelt er nooit haar rust door wensch of driften storen.
't Gebel der schapen, zacht weêrklinkend door het veld,
Een verre dorpklok, die haar zalige uren telt,
Het morrend koeltjen in den top der hooge abeelen,
Kan hare reine ziel met Gods nabijheid streelen.

Zoo zinkt de dag haar, dien zij zonder zorg genoot,
En vrolijk klopt haar hart bij 't lieflijk avondrood;
Zijn warme weêrglans van de westerhemelbogen
Verhoogt nog eens het schoon der velden in hare oogen.
Haar dag was vol genot, haar avond is vol vrêe.
Een kalm geweten schudt haar zachte legersteê,
En komt in 't eind' de slaap haar rozenbed genaken,
Zij sluimert zorgloos in, om vrolijk weêr te ontwaken.

Maar ook het grootst Vernuft vindt hier zijn vormingsbaan.
Natuur in woeste pracht lacht hem, ook huivrende, aan.
Hoe fel de donder brull', de noodorkanen stormen,
Zij zal er Ruisdaals en Salvator Rosa's vormen.
Haar stille majesteit verwekt er diep ontzag.
De Schepping toont zich aan zijn oog in grootscher dag.
Die schrikbre rotsen, die tot aan de wolken raken,
Die bergen, die een stroom van vuur en lava braken,
Die steile holen, daar het oog met angst in ziet,
Wier diepte, nooit gepeild, tot in den afgrond schiet;
Die woestenijën, die nog van den bajert tuigen,
Die wouden, die geen last van eeuwen ooit deed buigen,

Dat vreeslijk voorgebergt', waar slechts de orkaan verbeidt,
Die zeeên, 't zinlijk beeld der eindlooze eeuwigheid,
't Wekt alles in zijn ziel die grootheid van gedachten,
Die hem de borst beknelt en doet naar d'adem smachten,
't Verheven jaagt hem nu een kille siddring aan,
En beurtlings voelt hij 't hart van schrik en wellust slaan.
De ziel ontwaart het diep, maar kan het niet bezeffen.
Hier, zinkt zij in haar niet, daar, voelt zij zich verheffen.
In 't eind' ziet zij slechts God, werpt zich in 't stof en schreit,
En heel natuur verdwijnt voor hare onsterflijkheid.

Hoe menig edel hart, door stormen afgedreven,
Gedrukt door 't slaafsch gewoel van hof- en staatsieleven,
Vermoeid van rijkdoms last, en 's werelds grievende eer,
Vond op het stille veld de vreugd zijns aanzijns weêr,
En zoo nog sinds een wensch zich in zijn ziel deed hooren,
't Was, dat hij niet voorlang die wijkplaats had gekoren.
Hoe vloot zijn leven hier gelijk een stille vliet,
Die zonder golfjes door een eenzaam boschje schiet!
Na zoeten slaap ontwaakt bij 't lied der nachtegalen,
Ziet hij de morgenzon door zijne vensters stralen.

Hij rekt zich zorgloos uit, gevoelt zijn kracht hersteld,
Verlaat zijn leger, en begeeft zich naar het veld.
Zijn hart blijft daaglijks meer zich aan natuur gewennen.
Het statig zuizen in den hoogen top der dennen,
Het morren van een beek, het zingend vooglenkoor,
Is hemelmelodij in zijn verrukt gehoor.
Hij ziet de schepping, ziet haar bosschen, bergen, dalen,
Vol stille grootheid in den glans des morgens pralen;
Zijn hart klimt op tot God, en vol van hemelvuur,
Mengt hij zijn loflied met het loflied der Natuur.
Nu roept hem 't plekjen grands, aan zijne zorg bevolen.
Hoe klein het zij, hij mag op eigen erfgrond dolen,
En waar hij er zijn zorg en arbeid ook aan wijd',
Een dubbele oogst beloont met woeker zijne vlijt.
Hij mag zijn' vruchtbren grond met eigen ossen ploegen.
Het uitzigt, dat hem toeft, verzacht zijn zweet en zwoegen.
Hem geeft, - en kent zijn hart bij dit genot nog nood?
Zijn melkvee boter en zijn akker voedzaam brood.
Hij voelt zijn' boezem door geen ijdle zorgen prangen.
Gezondheid, levensvreugd, gloeit op zijn frissche wangen.
Door arbeid voorbereid, is hem 't eenvoudig maal,
Van honger vergezeld, een vorstelijk onthaal.

De ledigheid, die eens aan zijn genoegen knaagde,
Die met vervelendheid, bij 't best genot, hem plaagde,
En bij al 't woest verkeer en wuft vermaak der stad
Den tijd berouwen deed, dien hij verbeuzeld had;
Die pest van alle vreugd ontvlugt op 't land zijn schreden.
De tijd schijnt hem te kort voor zijne bezigheden,
En als hem de avondstar naar zijne woning leidt,
Spelt hem de morgen weêr verhoogde zaligheid.
Maar ook zijn avond zal op nieuw zijn hart verkwikken.
Geen onbegeerd bezoek ontrooft hem de oogenblikken.
Zijn eenzaam boekvertrek, daar reeds zijn lampje brandt,
Verbeidt zijn komst, en voedt zijn hart en zijn verstand.
Zoo zegent hij den stond, die hem het land deed kiezen.
Maar luttel kan zijn hart bij zoo veel rust verliezen.
Te vreden met zijn' pligt, en 't geen natuur hem biedt,
Lacht hem er 't leven aan, vreest hij er 't sterven niet.
Hoe moeilijk is de dood bij 't woelig aardsch gewemel!
Het stil, eenvoudig, veld grenst nader aan den hemel.
Bij minder banden, en geringer zinlijkheid,
Is door Natuur ons hart tot sterven voorbereid.
Wij voelen zachtkens ons door haar tot God gedreven.
Wij zagen haren dood, wij zagen haar herleven.

Wij sluimren met haar in, door de Almagt zelf gedekt,
Tot dat, voor schooner bloei, de groote Lente ons wekt.

Maar gij, Verlaatne! die hier hooploos om gaat dwalen,
Wien nooit een traan verligt, een zucht doet ademhalen,
Die niets dan graven in Gods schoone schepping vindt,
Wien geen herinring zelfs meer aan het leven bindt;
Ontvlugt gij de eenzaamheid, ze is doodlijk voor uw harte,
Zij stort geen balsem, maar vergif op uwe smarte.
Zij lenigt vaak de pijn, hoe diep de wonde ook zij,
Maar voert gevoelloosheid tot stille razernij.
Daar lacht u wanhoop aan, uw hart zal voor haar knielen,
Gij wacht van haar uw' troost, zij kan alleen vernielen.
Gij werpt u in haar arm, ze omnevelt u 't verstand,
En duwt haar moordpriem in uw lillend ingewand.
Verkiest gij de eenzaamheid, laat in haar stille dreven
Een vrouwlijke Engel om uw matte schreden zweven.
Zij toovert zachtkens in uw hart weêr levenslust,
De vlaag van somberheid wordt door haar weggekust.
Zij doet door haar gevlei de beek weêr voor u vloeijen,
De vogels zingen, en het madeliefje bloeijen.

Aan haren mond geboeid, en in haar arm gekneld,
Vindt gij de schepping weêr op 't vrolijk lagchend veld.
Blijf midlerwijl uw' tijd aan hooger doel besteden.
Kweek wetenschappen aan en nutte kundigheden,
Ze ontsluiten u een bron, die nooit wordt uitgedroogd,
Die nimmer walging wekt, die elk genot verhoogt;
Ze zijn de zoetste vreugd van onze beste jaren,
Zij blijven ons vermaak bij 't grijzen onzer haren,
Als alles ons ontwijkt, streelt nog haar tooverkracht,
En vaak vergeet ge uwe eeuw, en leeft bij 't voorgeslacht.

Bij 't rusteloos gewoel, bij 't zorgen, zwoegen, zweeten,
Dat in de wereld ons onszelven doet vergeten,
Dat beurtlings aantrekt of te rug stoot, plaagt of vleit,
Wordt zelfs het beste hart een prooi der zinlijkheid,
Onttrokken aan ons zelv', en in haar' stroom verloren,
Zal eerlang, wat behaagt, alleen ons hart bekoren.
't Geweten sluimert in, door 't handgeklap gestreeld,
En zwijgt in 't eind' geheel, waar mode en smaak beveelt,
Dan dromen wij van deugd bij koele pligtverkrachting.
God, wet, geweten, rust, is ons der menschen achting,

En slechts door de eer bezield, die uit de mening spreekt,
Wordt de ondeugd meer verfijnd, maar dan gerust gekweekt.
Alleen door de eenzaamheid is dit verderf te storen.
Zij leent op nieuw ons kracht om naar den pligt te hooren.
Verkeering vult de schaal der zinlijkheid ten top,
Zij, die der Rede, en dees haalt d'evenaar weêr op,
En is bij 't lang verkeer de laatste om hoog gestegen,
Dees zal, op hare beurt, bij poozen 't zwaarste wegen,
En sterken 't evenwigt, dat hier den Engel schraagt,
Als hem het dier bestrijdt, en tot het stof verlaagt.
Wat werd hier van den mensch in 't rustloos woelig leven,
Kon soms hem de eenzaamheid niet aap zich zelv' hergeven?
Daar, lokt de wereld, en haar glans betoovert hem,
Hier, spreekt de Godsdienst, en 't geweten hoort zijn stem.

Hoe vaak, ô Eenzaamheid! hebt ge in uw stille dreven
Mijn matte ziel verkwikt, mijn hart de rust hergeven!
Vermoeid van 't eeuwig één van elken daagschen kring,
Van 't zouteloos vermaak in niets dan beuzeling,
Van al de laagheid, die de maatschappij onteerde,
En neergedrukt door wee, dat mij de borst verteerde,

Zonk ik in uwen schoot op zode of wortel neêr,
En vond bij nieuwen lust mijn moed en krachten weêr.
Mijn hart verhief zich op al 't nietige om mij henen,
En vaak heeft daar een straal der toekomst mij omschenen.

Heugt u dat plekje nog, geliefde CHEVALLIER!
Die stille wijkplaats van een' nooitgestoorden vreê,
Die op mijn Boschwijk voor een scheemrend aantal jaren
Ons hart zoo dikwerf 't zoet der vriendschap deed ervaren;
Die zachte zodenbank, langs 't water uitgestrekt,
Door 't overhangend loof van Eiken half gedekt,
Om wier bemosten stam zich kamperfoelie kleefde,
Die met haar zoeten geur de koele plek omzweefde?
Herinnert ge u nog aan zoo menig stil gesprek,
Dat ons toen boeijen kon aan dien vertrouwden plek?
Hoe dikwerf wij de vreugd des aanzijns daar genoten,
Als voor ons lijdend hart de toekomst was gesloten,
En 't moedloos oog, bij 't leed van elken donkren dag,
In 't meer omwolkt verschiet nog grooter rampen zag?
Dan hief zich 't hart tot God, een traan blonk in onze oogen,
Natuur werd tempel, al het aardsche was vervlogen.

Een blik op de eeuwigheid verzoende ons met den tijd.
Hoe heerlijk was het loon, hoe kort was hier de strijd?
Diep voelde ons hart hoe ramp den weg tot God moest banen,
En menschelijke deugd hier best gedijdt in tranen.
Wat nacht toen 't Vaderland, en ook uw lot omtoog,
De beetre wereld dreef daar troostend voor ons oog;
Wij droomden ons haar in, en, 't oog op God geslagen,
Kon 't halfverhemeld hart al 't leed der aarde dragen.
Wat werd ons Jezus daar en zijn verheven leer!
Wij knielden voor dien Vorst der beetre wereld neêr;
Wij kozen Hem ten Gids tot een onsterflijk leven,
En de aarde scheen als stof voor onzen voet te zweven.
Hoe vaak heeft de avondstar ons daar weleer ontmoet!
Hoe dikwerf scheen de maan daar in den stillen vloed!
Zij lachte ons lieflijk aan, en weemoed, zonder smarte,
Vol naamloos voorgevoel, dauwde in ons vreedzaam harte.
Niets aardsch deed meer een' wensch in onze ziel ontstaan.
Stil, spraakloos, staarde ons oog den effen hemel aan.
De zwarte toekomst met haar zorgen was verdwenen.
Wij keerden zalig weêr, door 't licht der maan omschenen.

Die statige Eiken, die ons dekten, vielen neêr,
Die zodenbank, die kom van water is niet meer.
Uw tegenwoordigheid en onze jeugd verdwenen;
Nog oogenblikken, en ons leven is daar henen;
Maar wat de tijdstroom roofde, en ons ontweldigd zij,
Het eigen uitzigt bleef, bij schooner hoop, ons bij.
Kracht, levensvreugd, genot, 't moog' alles ons begeven,
Ook op den rand van 't graf blijft Jezus dood ons leven.
Nog roemen we in zijn kruis, verachten hoon en spot,
En juichen in zijn' naam tot een vergevend God.
Dat de Eeuwgeest Hem verzaak', wij blijven Hem vereeren;
Hij is de Noordstar, daar wij altijd weêr toe keeren,
De hoop, die ons bezielt, de kracht, die ons beleeft,
En 't rustpunt van ons hart, dat nimmer ons begeeft.
Schoon alles ons ontzonk', wij steken 't hoofd naar boven;
Wij bouwen op zijn woord, en blijven Hem gelooven,
Gerust, dat ons geloof, bij 't sloopen van 't Heelal,
Ook op zijn rookend puin, aanschouwen worden zal.

ô Eenzaamheid! wie kent en schat u niet op aarde,
Gij proefsteen van het hart en echte menschenwaarde,

Verblijf der felste smart en van de reinste vreugd,
Hel voor het misdrijf, maar ook hemel voor de deugd!
Daar 't hart, dat God ontvlugt, God en zich zelv' blijft vreezen;
Die 't reine hart bemint om God nabij te wezen;
Daar de eigen wind, die langs het hoog geboomte spoedt,
De Boozen siddren, en de Goeden juichen doet;
Deze, in dien adem Gods hun vroegre vrijspraak hooren,
Die 't vonnis, dat hen wacht, en donders van Gods toren;
Maar donders, die 't berouw, in uwen nacht gewekt,
Ras tot een vaderstem, die 't al vergeeft, verstrekt.

ô Schuw haar niet, o Mensch! wat smart zij u moog telen,
Zij zoekt uw waar geluk, zij wondt om weêr te heelen.
Schuw, schuw 't afgrijslijk kwaad, wat schijngeluk 't u biedt,
Maar hebt gij 't kwaad volbragt, ontvlugt de wroeging niet.
Al voelt ge een poos uw ziel door haar van één gereten,
Zij geeft met helsche pijn u weêr aan uw geweten;
Zij teelt in 't eind' berouw, en wekt dien tranenvloed,
Die 't eerst de kiem der deugd in 't hart weêr zwellen doet,
Die bij het diepst gevoel van 't loon, dat ons blijft wachten,
Ons naar vergeving en verbetering doet smachten.

Hoe teêr ootmoedig bidt de ziel daar uit de smart!
Wat wordt een Jezus nu voor 't afgefolterd hart!
Hoe vlugt het tot zijn bloed, ook voor zijn schuld vergoten,
En ziet Gods vaderhart op nieuw voor zich ontsloten.
Zijn moedloosheid zinkt weg; hij voelt zijn kleine kracht,
Maar juicht de zege toe, die hem door Jezus wacht.

ô Donker, heilig Woud, wiens toppen eeuwen dragen!
Hoe moet uwe eenzaamheid aan 't schuldloos hart behagen,
Als al het zigtbre wijkt, geen schijn meer 't oog verblindt,
De mensch het aardsche een niet, zich zelv' onsterflijk vindt,
En bij dit hoog gevoel vol zielrust en vertrouwen,
Met eenen kalmen blik in 't open graf durft schouwen!
Hoe donker hier de staat der afgescheidnen zij,
Iets komt hem de eenzaamheid voor 't reine hart nabij.
Wat kon de Godheid zelf den mensch hier openbaren,
Die 't geestlijke altijd door zijn zinnen zou verklaren?
Wat kent de mensch hier op zijn' eersten vormingstrap?
Alleen 't geloof aan God vervult zijn wetenschap.
Wij zien slechts tot aan 't graf. Hem ligt de toekomst open.
Zijn woord alleen kan ons hier vreezen doen of hopen.

Ons weten is hier waan, hoe 't ook onze eerzucht vleit;
Maar heilig voorgevoel is ons hier de eenzaamheid.
Daar voelt de deugd, wat nacht haar hier nog moge omhullen,
Dat God alleen het hart voor eeuwig kan vervullen,
En dat, zoo slechts de ziel rust en haar' God geniet,
Ook 't vreeslijk Doodenrijk nog hemelvreugde biedt.

Zoo veel houdt de Eenzaamheid voor 't menschlijk hart omsloten.
Zij kan 't beperkt verschiet der wereld hem vergrooten.
Ze ontrukt hem elke grens, die hij in 't stof ziet staan,
En wijst hem de eeuwigheid als zijn bestemming aan.
Zij lenigt zijn verdriet, veredelt zijne smarte,
En heelt met zachte hand de wonden van zijn harte.
Hoe vaak heeft 't ochtendkoeltje er levensvreugd gebruist,
Hoe dikwerf 't avondwindje er kalmte in 't hart gezuist,
Hoe vaak 't gemurmel van een beekje, zacht gedreven,
De drift er glad gemord, der ziel haar rust hergeven!
Zij lokt het schuldig hart tot edel naberouw,
En schraagt de zwakke deugd, waar zij bezwijken zou.
Wat vuurge smeekgebeên zijn in haar' nacht ontsproten,
Wat eedle tranen in haar schaauw voor God vergoten!

Hoe menig groot Vernuft werd in haar' schoot geteeld,
Ontwikkeld, voorbereid, en door natuur gebeeld!
Zij was de kweekschool van de hoogste menschenwaarde.
Uit haren nacht verscheen het beste licht der aarde:
En waar hier wijsheid, deugd, of ware grootheid blonk,
Zij was het, die ze vormde, en aan de wereld schonk.

ô Eenzaamheid! gij blijft, aan d'avond van mijn dagen,
Mijn hart nog laven, en mijn matte krachten schragen.
Daar leeft al wat mijn hart hier dierbaar is geweest,
Daar leeft, al wat me ontzonk, nog dikwerf voor mijn' geest.
Zij rijzen voor mijn oog, ik vlieg hun vrolijk tegen,
Ik waan mij in hun' kring, en smaak nog d'ouden zegen.
Het luchtbeeld wijkt, ik zucht, maar voel nog steeds den band,
Dien nooit de dood verbrak, die ziel aan ziel verwant.
Hoe ligt kan thans mijn hart het wederzien verbeiden:
Een enkele ademtogt houdt ons van één gescheiden!
Zij vlogen in mijn jeugd gelijk een bergstroom heên,
En op den rand van 't graf is slechts hun aantal kleen.
Wat was de tijd mij in den besten vaag mijns levens?
Een rustloos goochelspel van heil en onspoed tevens!

Wat was mij aardsche vreugd en aardsche droefenis?
Een blijde of nare droom, die lang vervlogen is!
Ik denk hier aan mijn jeugd en prille lentejaren,
Ik zie ze in 't rozenkleed nog om mij henen waren.
Nog lacht die zaalge tijd mijn matte grijsheid aan,
En 'k zie op nieuw zijn roof weêr voor mijne oogen staan.
Ik denk nog aan den boom, waaronder ik eens speelde,
Zij groent nog voor mijn oog, en laaft mijn hart met weelde.
Daar rijst me, als jongling, nog een Eden in 't verschiet.
De vreugd heeft nog haar zorg, de tijd zijn wieken niet.
Verbeelding doet mijn hart nog aan dien wellust kleven,
En 'k voel reeds de ouderdom door mijne leden beven!
Al wat onschuldig was, biedt in de schaauw der deugd,
Bij 't zoet herdenken, mij nog steeds dezelfde vreugd.
Maar, ach! hoe taant die vreugd bij zoo veel spoorloosheden!
Wat scherpe prikkels leent de schuld nu aan 't voorleden!
Eens scheen ze een zandkorl, die men voor 't genot niet telt,
Thans is ze een Alp, die ons de borst te zamen knelt;
En kon het heden het verleden ooit verzwelgen,
Wij zouden met ons bloed ze uit Gods gedenkboek delgen.
Een stroom van tranen ruischt vergeefs van ons gelaat.
Hoe vreeslijk schijnt ons nu het eens zoo vleijend kwaad!

Ach! 't roofde aan onze vreugd altijd haar beste waarde.
God zaaide voor den mensch ook rein genot op aarde;
Maar stelde Matigheid tot schutsvrouw van dien schat,
Op dat Natuur altijd nog iets te geven had.
De Dwaas verzwelgt op eens, wat jaren hem kon strelen,
Verstompt zijn' smaak, en zucht bij d'oogst van werelddeelen.
Nu raast hij naar genot, waar hij genot ontdekt,
Tot dat de walging volgt, en 't naberouw hem wekt.
Te late wijsheid, als zij ons alleen doet weenen,
't Herstel onmooglijk maakt, en 't leven is verdwenen!
En toch, gezegend zijt ge, o smart! voor mijn gemoed,
Zoo lang opregt berouw mijne oogen weenen doet!
Uw nacht, o Eenzaamheid! verzacht die bittre tranen.
Zij doen mijn stil geloof aan Gods Genaê niet tanen.
Ik weet, een Vader ziet ze - eens droogt zijn hand hen af,
En 't roosje van de hoop herbloeit weêr bij mijn graf.

De eenzaamheid.
Tweede zang.

Vermoeid van aardsche zorg en 't woest gedruisch van 't leven,
Smacht ik, ô Woud! op nieuw naar uwe stille dreven,
Waar niets mijne ooren treft, of mijne zinnen boeit,
Dan 't murmlend water, dat langs uwe wortels vloeit,

Het zuizen van den wind, die uit uw digte boomen
Mij zachte kalmte met haar koeltjes toe doet stroomen,
En ligt een Tortel, die, door 't avondrood gewekt,
In 't hoog geboomte kirt, dat mij tot schaduw strekt.

Hier woont de stille rust, nooit omgevoerd door zorgen,
Hier heeft de Min haar troon, maar voor het oog verborgen,
Hier teelt, bij 't kalm genot, geen nieuwe wensch haar smart,
Hier zaligt Liefde alleen, en vult geheel het hart.

ô Huislijk heil, gij bron van 't best genot op aarde,
Hoe bloeit gij op het veld in ongekende waarde!
Wat stille tooverkracht zet u Natuur daar bij,
Hoe stemt zij alles om u heên tot harmonij! -
ô Zoet herdenken aan een heil, voor mij vervlogen,
Dat nog zoo vaak een traan doet paarlen in mijne oogen,
Dat mij bezielen zal, tot mij 't bezef verlaat,
En in mijn doodklok mij 't hereeningsuur weer slaat! -
Wat kan de wereld aan twee eedle harten geven,
Die op het zalig veld in landlijke onschuld leven?

Ook in de wildernis bloeit hun het schoonste dal;
Ze zijn zich zelv' genoeg, zich onderling 't heelal!
Roemt, Vorsten! op uw praal, roem Wereld op uw weelde,
De Liefde op 't land versmaadt al wat zij zelf niet teelde.
Wat is al 't goud der aard' voor 't vergenoegd gemoed,
Wat weelde voor een hart, dat hier geen wensch meer voedt?
't Eenvoudig maal van moes, door trouwe min genoten,
Verdooft het rijkst banket en staatsiemaal der Grooten;
De lommer van de beuk, die haar tot wijkplaats strekt,
Het koninklijk gewelf, dat eene troonzaal dekt.
Aan al, wat hen omringt, leent zielrust nieuwen luister.
Hun klein genot is vrij en kent geen slaafschen kluister.
Hun dag loopt van de kim met rozen in den mond,
En schooner rozen teelt voor hun weêr de uchtendstond.
En roept het noodlot of een wreede pligt tot scheiden,
't Verschovenst oord zal ligt den besten troost bereiden.
Hoe vaak vond liefde daar, bij stilte en eenzaamheid,
Het eenigst plekjen gronds, daar zij met wellust schreit,
Daar ieder voorwerp schijnt te deelen in haar klagte,
Daar niets haar aftrekt van haar eeuwige gedachte,
Daar tusschen 't hoog gebergt' slechts droeve scheemring woont,
En alles haar het beeld van hare ziel vertoont!

De steile rotsen, die zich om haar dal vereenen,
Het somber pijnboomwoud, schaars door de zon beschenen,
De woestheid der natuur, die nooit een bloempje teelt,
't Kweekt al de droefheid aan, die haar alleen nog streelt.
De tranen, die ze er weent, verzachten hare smarte,
De zuchten, die ze er loost, zijn wellust voor haar harte;
Zij woekert met den rouw, dien haar 't herdenken wet,
En leeft nog zalig in een eenzaam Paraclet.

Zoo kan het lijdend hart, dat alles heeft verloren,
Een vale lijkcijpres nog soms op 't veld bekoren.
Het kweekt daar ongestoord de smart, die 't welken deed,
En schreit zich zalig aan 't herdenken van zijn leed.

Gij, reine zeden, door geen weelde nog verbasterd,
Die 't Voorgeslacht niet hoont, den Godsdienst nog niet lastert;
Gij, stille deugd, zoo naauw aan rein genot verwant,
Waar bloeit gij langer dan in de eenzaamheid van 't Land!
Daar heeft geen valsch genot den smaak nog afgesleten,
Daar kost de gulle vreugd geen naweên aan 't geweten,

Daar streelt een wijngaardrank, die om ons venster tiert,
Meer dan het rijkst tapijt, dat een paleis versiert,
Daar kan een rapenmaal, met eigen hand gebraden,
Het aangeboden goud eens konings doen versmaden.
Vaak kiest er 't hart den ploeg voor alle schittrende eer,
En de Overwinnaar keert tot zijnen akker weer.
ô Rome! uw deugd was aan uwe armoê naauw verbonden.
Uw grootheid week toen pracht en praal uw zeden schonden.
Ach! ware uw Manlius uit Azie nooit gekeerd,
Gij hadt, tot uw verderf, de weelde nooit geleerd.
Wat glans voortaan uw trots aan uw Triomf moog' leenen,
Uw Cincinnaten, uw Camillen zijn verdwenen!
Ik zoek uw grootheid nog, maar waar mijn oog zich vest,
Uw roem grenst aan 't begin van uw Gemeenebest. -
ô Nederland! waar zijn uwe ouderlijke zeden?
Hoe ligt uw glorie met uw vorig heil vertreden!
Wij zien bedrukt te rug, nu door de ervaring wijs,
Als 't eerste menschpaar naar 't verloren Paradijs.
Al wat ons aan dien tijd, zoo lang vervloôn, kan boeijen,
Dwingt ons nog eerbied af, doet nog ons hart ontgloeijen;
Het blijft nog aan het puin des tempels diep verkleefd
Waar eens het Voorgeslacht in aangebeden heeft;

Verbeelding leent hem nog te met zijne oude glansen,
En hij verheft zich weêr tot aan de starrentransen.
Ik zoek uw' ouden roem; daar rijst nog voor mijn oog
Een ongeschonden zuil des voortijds naar omhoog.
'k Herken u, eedle Cats! - Geen tijd deed uw gedichten,
Dat Heiligdom der Deugd, voor hoogren kunstglans zwichten.
Nog altijd roepen ze, uit het roemrijkst eeuwenpaar,
De volgende eeuwen toe, hoe groot eens Neerland waar'.
Hoe boeit uw boek mijn hart! ik voel mij opgetogen.
Geheel het Voorgeslacht verrijst weêr voor mijne oogen.
Daar staan die Eedlen in hunne oude grootheid weêr;
Maar, ach! hun dreigend oog schiet bliksems op mij neêr -
Ik sidder, zink in 't stof, en wil, maar durf niet naadren. -
ô Cats! ons misdrijf heeft uw schets van onze Vaadren,
Den lof eens Voorgeslachts, toen van 't heelal geëerd,
In 't vreeslijkst schimpschrift op het Nageslacht verkeerd!

Hoe menig deugdzaam hart, nog grootsch op de oude zeden,
Ontweek op 't eenzaam veld het diep bederf der steden,
En ademde in den kring van 't vreedzaam huisgezin
Daar, onder 't reinst genot, een zuivre lucht weêr in!

Hier treft geen laster of geen valsch gevlei zijne ooren.
Hier zal geen slaafsche vrees de stem der waarheid smoren.
De laagheid wordt er nooit om ambt of kleed geëerd,
Geen misdrijf half vergood, geen deugd in 't stof verneêrd.
Hij ziet, vol nieuwe kracht, de zon in 't oosten blinken,
Het woud vergulden, en den eersten daauwdrop drinken,
En treedt, door 't morgenlied der vooglen vergezeld,
Vrij als een koning, en vol zielrust, door het veld.
Hij leert er, boven schijn, ontleenden glans en vrinden,
Zijn grootheid en geluk slechts in zich zelven vinden,
En bij het koolbed, door zijn eigen vlijt geplant,
Vergeet hij hof, verderf, dwang, zorg en vaderland.
In een wijsgeerge rust, die hij op 't land mag smaken,
Denkt hij de wereld na en hare schijnvermaken,
En 't strekt zijn edel hart tot troost en lafenis,
Dat hij haar draaikolk op het veld ontvloden is.
Daar, teerende op zich zelv', voelt hij zijn schat vermeêren.
Hij kan er, daaglijks meer, elk kunstgenot ontberen.
De kennis, wier bezit hem eenmaal heeft gevleid,
Biedt hem nu woeker, en verhoogt zijne eenzaamheid.
Geen drift ontvlamt zijn hart, geen togten doen het zwoegen,
't Bezit den grootsten schat, het zalig vergenoegen.

't Ontwaakt te vreden met een zalig huisgezin,
En sluimert, zonder wensch, weer met den avond in.
Zoo werd Metellus, om zijn deugd gehaat in Romen,
Vrijwillig balling, om 't verderf der zeên te ontkomen.
Zoo vond Rutilius aan eene vreemde kust,
Meer dan zijn vaderland, 't genoegen en de rust.
Daar was hem, ver van Rome en Rome's heerschappije,
Verbanning vrijheid, en herroeping slavernije.
Eens aan 't verderf ontrukt, en vrij van zielsgekwel,
Was 't Oosten hemel hem, 't gezonken Rome hel.

Ja, altijd was het veld, in elken vaag des levens,
De stille zamelplaats van deugd en grootheid tevens.
Hoe menig edel zaadje ontkiemde in zijnen kring!
Daar vond de Staatsman moed, de Held verademing.
Zoo zocht een Scipio, ver van de Tiberstroomen,
Vaak de eenzaamheid op 't land, en woog er 't lot van Romen.
Daar zag hij 't schoon der deugd, en 't nietige der eer,
En keerde grooter tot het woelig leven weêr;
Maar midden in den roem, dien hij zich waardig maakte,
Toen hij het toppunt van verdiende glorie raakte,

En alles eerbied droeg aan d' onverwonnen held,
Verliet hij stad en praal voor altijd voor het veld.
Ligt grooter in zijn rust dan in zijn zegepralen,
Zag hij zijn levenszon daar zonder wolken dalen,
En zachter loeg de dood, dan op zijn gloriebaan,
Hem op zijn Landhuis bij het stil Liternum aan.

Gij, Eedlen! om wier dood de Menschheid eenmaal weende,
Die stervend nog uw licht aan volgende eeuwen leende,
Weldoeners van uw volk en 't menschelijk geslacht!
Getuigt, wat de Eenzaamheid uw' geest heeft aangebragt.
Het stout ontwerp, dat eens uwe eedle ziel deed blaken,
Kon slechts in haren schoot tot volle rijpheid raken.
Haar rust, haar stilte, die geen' ongewijden vreest,
Gaf wieken aan uw brein, en veerkracht aan uw' geest.
Haar woeste grootheid, die ontzag en siddring baarde,
Verhief u boven 't stof van eene nietige aarde.
Daar zaagt gij voor uw oog de donkre toekomst staan.
Uw geest stoot zich aan 't heil van volgende eeuwen aan.
Gij voorgevoelde 't licht, dat eenmaal stond te dagen,
En werkte wat uw volk en wat uwe eeuw kon dragen,

En schakel in het plan van Gods Voorzienigheid,
Hebt gij het Licht vermeerd, of schooner voorbereid.

Egijpte's wijsheid moge een' eedlen Mozes sieren,
Haar teelt kon in 't paleis van geenen koning tieren.
Daar wordt de ontwikkling in hare eerste kiem gestoord.
Geen trotsche Hofstad brengt een grooten Mozes voort.
Ik zie hem eenzaam, en, voor 't spiedend oog verscholen,
In eene wildernis, gelijk een balling, dolen.
Hij hoedt de schapen daar van een vergeten man,
Maar broeit in 't stille veld op zijn verlossingsplan;
En wat Termutis, Hof, noch Priestercaste konden,
Kon Midians woestijn, en Horebs barre gronden.
Zij werd hem heilig land, gaf aan zijn veerkracht klem:
Hij zag, hij hoorde er God, en de Eeuwge sprak met hem.
Daar werd hij, bij 't gevoel van meer dan menschenwaarde,
Wetgever van zijn volk, en 't eerste Licht der aarde,
Herschepper onder God, die eens voor Grooter zwicht,
Maar Voorbereider van het eeuwig Wereldlicht!

Moog brandende eerzucht 't hart tot roembejag vrij prikklen,
't Gedrang der Maatschappij zal schaars iets groots ontwikklen.
Al 't eigendomlijk zwicht, verkeering vijlt en knaagt,
Tot dat haar zwakke teelt dezelfde beeldtnis draagt.
De oorspronkelijke ziel ontvlugt dien slaafschen kluister,
Zij wijkt in de eenzaamheid, en zoekt haar heilig duister.
Daar, door geen magt verplet, en door geen lof gevleid,
Bewaart, verhoogt zij 't merk van haar zelfstandigheid.
Vooroordeel, menschenvrees, en valsche grootheid wijken.
De waarheid lacht haar aan met onmiskenbre blijken.
Zij wijdt aan haar met vreugd, vermaak, goed, aanzien, eer;
Jaagt, smacht naar heur bezit, en vreest den dood niet meer.
Zoo schiep in de eenzaamheid Lijcurgus zijne Wetten,
En kon een grenspaal aan 't bederf der zeden zetten.
Hij wrocht die strenge deugd, die nog ontzetting baart,
En vormde Sparta tot het eerste volk der aard'. -
Uit bosch en bergspelonk, in afgelegen streken
Kon slechts Egeria tot Numa's harte spreken;
En wat geen Romulus aan 't hoofd eens legers kon,
Vermogt een Numa in een bosch of bij een bron. -
Ontrol 't geschiedverhaal, de aloudheid zal 't u melden,
Uit woud en wildernis verschenen 's werelds helden.

De boom, die in 't vervolg aan volkren schaduw bood,
Ontwikkelde op het veld, werd in de stilte groot.
Geen Wijsgeer kon zijn dorst naar hooger kennis laven,
Dan ver van 't stadsgewoel, en vaak bij stille graven.
En wat eens de Eenzaamheid voor haar Lijcurgen was,
Was zij voor Plato weêr en voor Pijthagoras.

Maar welk een smeekstem treft in dees' woestijn mijne ooren?
Zij schijnt uit gindsche grot door ruigte en struik te boren.
Ik nader tot een' berg, die aan de wolken stuit,
Wiens voet haar vormt, wiens stout gevaarte haar omsluit.
Een Grijsaard, wit als sneeuw, ligt voor een kruis gebogen.
Een hemelvonk bezielt zijn langverduisterde oogen.
Zijn matte handen schraagt een doodshoofd, half versteend,
En vangt de tranen op, die liefde en ootmoed weent.
Hij zag hier langs zijn kruin een halven eeuwkring zweven.
Een bronteug laaft zijn dorst, een wortel schraagt zijn leven.
Hij ziet, als op een' droom, op al het aardsche neêr:
't Verloochnen van zijn vreugd is hem geen offer meer.
Ontrukt aan zingenot en 's werelds woest gewemel,
Ontvlamt niets laags zijn hart. Hij leeft reeds in den hemel.

Ontzaglijke Eenzaamheid, nooit door een mensch gestoord,
Waar 't oor niets dan 't geruisch van wind en water hoort,
Waar nooit een voorwerp 't oog met nieuw genot komt streelen,
Waar ieder dag het beeld des voorgen dags moet telen,
En toch het hart niets wenscht, niets afsmeekt van den tijd,
Maar slechts aan de eeuwigheid zijn zalige uren wijdt.
Moog' vrij een later eeuw met regt uw misbruik doemen,
Bragt gij die wondren voort, wie moet uw magt niet roemen?
De ziel, die gij vervult, bij uw eenzelvig lot,
Moet groot, moet edel zijn; haar vergenoegt slechts God.

Maar ook 't gewijd Gesticht op minder barre gronden,
Waar meerdren zich te zaam aan 't eigen doel verbonden,
Verborg vaak stille deugd, en leende menigmaal
Aan 't afgestreden hart de schoonste zegepraal.
Niet altijd sloop 't verderf het liefst in kloostermuren.
Lang bleven ze in hun' nacht 't geweld des tijds verduren.
Hoe menig stille cel, hoe menig eenzaam oord
Bragt steeds zijn Fenelons en Ganganelli's voort?
Hoe dikwerf in den nacht der gruwbre middeneeuwen,
Als menschheid, diep vertreên, vergeefs om hulp bleef schreeuwen,

Vond menig edel hart, na eindloos zielsgekwel,
Een veilge schuilplaats in de kalme kloostercel?
Hoe vaak deed daar de nood het hart tot God ontbranden,
En weende opregt berouw uit donkre kloosterwanden?
Het benglend klokje was van 't reinst gevoel de tolk,
En luidde godsvrucht in de harten van het volk.
Het aemde vreedzaam op des Stichts gewijde landen.
Daar dorst geen Dwingeland het immer aan te randen.
Schoon nooit het bang Euroop' de krijgstoorts zag gebluscht,
Op kloosterlijken grond woonde ongestoorde rust.

Ik weet het, vaak ontstak de Hel haar vreugdevuren,
En vierde haar' triomf in heilge kloostermuren.
Ik weet het, gruweldaên, schaars op deze aard' verrigt,
Ontwierp een Kloosterling, en heiligde een Gesticht;
Maar 'k weet ook, welk een deugd daar blonk in al haar luister,
Wat kunde er bloeide, ook in een' nacht van starloos duister,
Wat schat der Oudheid vlijt ons daar heeft aangebragt,
En onverminkt bewaard voor later nageslacht.
Een Zimmerman moog, vaak bij waarheids heldre stralen,
't Bederf van woestijnier en kloosterling ons malen;

Zijn oog, door weêrspraak scheef, zag duivlen slechts in 't rond,
Waar Obreit niets dan deugd, en louter englen vond.
En toch moest hij bij hen, bij al hun schandbewijzen,
Te met een hoogheid van gevoel en harte prijzen,
Daar hij, ondanks zich zelf, in 't diepst van zijn gemoed,
Met schaamte en met ontzag voor nederknielen moet.

Ja, wat verlichter eeuw voor dwaasheid moog verklaren,
'k Bleef duizendmaal verbaasd op zoo veel grootheid staren.
Naauw schijnt ze mooglijk, of iets meer dan louter schijn,
Aan onze flikkereeuw, en hare teelt te zijn.
Waar blinkt een moed en kracht, zoo groot als in hun leven,
Waar zelfverwinning, die de hunne op zij' durft streven?
Ik zwijmel bij hun zege, op vleesch en bloed bestreên,
En zink nog in mijn niet ook bij hun spoorloosheên.

Beschouw dat gruwzaam oord, ginds van natuur verstoten,
Door grijze rotsen en een eeuwgen schrik omsloten,
Waar 't rustloos brullen van orkanen, wier geweld
De hooge pijnen kromt of krakend nedervelt,
Zich aan het loeijen huwt van 't zaamgepreste water,
Dat van 't gebergte stort met donderend geklater,

En 't akelig gehuil, dat nooit des nachts verflaauwt,
Van Ròerdomp en van Uil, door de echo nagebaauwd.
Hier rijst een eenzaam dak met vaalbruin mos omtogen.
Een eindelooze nacht heerscht in zijn sombre bogen.
Daar boeit een strenge band, vrijwillig afgebeên,
Een kleine Broederschap tot de eigen taak aan één.
Hun dagen zijn gewijd aan boete en jammerklagten;
In lofzang en gebeên verslijten zij hun nachten.
De wereld en haar heil heeft niets meer dat hen vleit.
De Oneindige is hun doel, hun uitzigt de eeuwigheid.

Rancé! voor al 't vermaak, u in Parijs beschoren,
Rancé! kan 't mooglijk zijn? kon u dit oord bekoren?
Vol jeugd en krachten nog, schoon, rijk, bemind, geacht,
Kiest gij voor al dien glans zijn stillen kloosternacht,
Dit naar verblijf des doods? uw harte kan 't beminnen?
Uit al 't genot der aard' treedt gij het vrolijk binnen,
Of, zoo nog iets u stoort in zijne wildernis,
't Is, dat er 't jok te ligt, de last te draaglijk is!
Wat gruwzaam lijden had u tot dien stap bewogen?
Gezonken Jongling! Gods ontfermend mededogen!

Zijn Vaderhand had al uw rampen voorbereid,
Hij riep u tot zich, en hij wilde uw zaligheid.

Nog denkt mijn hart met schrik aan 't noodlot, hem beschoren.
Hij minde, in al 't vermaak van 't wuft Parijs verloren;
Maar toch geheel zijn hart beminde Adèle opregt:
Aan haar bezit alleen was al zijn heil gehecht.
Geen rijkdom schonk hem vreugd, geen aanzien kon hem streelen,
Dien zij niet met hem smaakte of hij met haar mogt deelen.
Daar riep op eens de pligt hem naar een vreemd gewest,
Ver van den boord der Seine en haar geliefde vest.
Hij moest zich voor een poos van zijne Adèle scheiden.
Alleen zijn ligchaam week, zijn ziel bleef bij haar beiden.
Hoe duldloos traag verkroop de tijd voor zijne smart!
Niets vulde één oogenblik zijn ledig, smachtend hart.
Hij mistte zijn Vriendin, wat kon hem vreugde kweeken?
Eene eeuwigheid scheen hem 't verloop van luttle weken. -
In 't eind', zijn taak is af, de lange tijd mogt vliên.
Hij ijlt, hij vliegt te rug, om snel haar weêrtezien.
Zijn drift voorkomt het uur, aan 't zoetst vermaak geheiligd,
Door zijn Vriendin bepaald, en door haar zorg beveiligd.

't Was nacht. Hij dringt, verhuld, tot in haar lusttuin door,
Vindt in de schaduw ligt het aangewezen spoor,
Klimt, rillende van drift naar 't heil, dat hem verbeidde,
't Geheime trapjen op, dat tot haar slaapkoets leidde.
Hij nadert. Alles zwijgt. - De vrees doorrilt zijn leên;
Maar ijlings stuiten voor een doodkist zijne schreên.
Hij ijst, en bukt er in. Het maanlicht blijft hem leiden.
Een lijk ligt in de kist, maar van het hoofd gescheiden.
Hij wendt zijn blikken af - een marmer treft zijn oog,
Maar dat een zwart gewaad voor een gedeelte omtoog.
Een vreeslijk voorgevoel verheft zich in zijn harte -
Hij beeft er heên, bedwelmd en half versteend van smarte.
Zijn angst, zijn schrik vermeerdt, zijne ijzing rijst ten top -
Hij ligt het bloedig kleed met schroom, al siddrende op -
(God! kan des stervlings kracht zoo fel een slag gedogen!)
En 't hoofd van zijn Vriendin vertoont zich aan zijne oogen(*)!

(*) De Hertogin van M...., de Geliefde van den Abt de Rancé was binnen drie dagen, op het onverwachtst, aan de kinderpokken overleden. Men had eene kostbare loden kist laten vervaardigen, die daags voor de begrafenis eerst aan het sterfhuis bezorgd wierd, om haar in den grafkelder van haar Voorgeslacht in dezelve bij te zetten. Dan, de kist te kort wordende bevonden, en het lijk reeds sterk tot verrotting overgaande, was men verpligt om het hoofd van het overige des ligchaams, op raad en met behulp van een' Wondheeler, af te scheiden.

Bezefloos staat hij daar - het kleed ontzinkt zijn hand.
Hij waggelt naar de kist, en vat haar kouden rand.
Verpletterd door 't gevoel, dat hem de ziel doorgriefde,
Omhelst hij, wezenloos den romp van zijn Geliefde.
Hij siddert, dat het staal haar leven hebb' gekort.
Hoe gaarn had hij zich zelv' in de eigen kist gestort!
Hij naakt haar telkens, en verlaat haar telkens weder.
Nu, kust hij 't hoofd, dan, zinkt hij bij den romp ter neder.
Nu, waant hij, dat een droom zijn zinnen heeft misleid,
Dan, voelt hij 't zeekre weêr van zijn rampzaligheid. -
In 't eind' - hij hoort gerucht - hare eer dwingt hem tot wijken.
Aan geen verspiedend oog moet ooit haar zwakheid blijken.
Hij rilt den trap weêr af, beeft door den hof weêr heên,
Dien hij met zoo veel vreugd nog korts was ingetreên.
Hij vindt zich op de straat. De nacht is half vervlogen.
De starren tintelden nog aan de hemelbogen.
Hij vlugt naar zijn verblijf in halve razernij;
De kist, de romp, het hoofd, 't waart alles aan zijn zij'!

Hier voelt hij al het niet der wereld en haar droomen.
Eén oogenblik had hem den blinddoek afgenomen.

Geen uitzigt, zelfs geen hoop, kwam hem hier meer te staê.
Hij werpt zich op zijn kniên, en smeekt om Gods genaê.
Zijn hart, zijn eenzaam hart, had alles hier verloren.
Wat was zijn leven meer, wat kon hem hier bekoren?
Hij wijdt aan de eeuwigheid het droevig overschot.
't Heelal ontzonk zijn hart, dat hart behoefde een God!

Daar wijkt hij naar La Trappe en hare wildernisse.(*)
Maar vindt haar strengste tucht te zacht voor zijn gewisse.
Hij voert een' regel in, 't eerst door hem zelv' beleefd,
Daar zinlijkheid voor gruuwt, en 't hart te rug van beeft.
Men graaft er onvermoeid zijn graf met eigen handen.
Een eeuwig zwijgen heerscht in zijne sombre wanden.

(*) De Abtdij *de la Trappe* ligt in eene akelige, van verschrikkelijke, en bijna ontoegankelijke, wouden omgeven woestijn, tusschen Perche en Normandien, nagenoeg op den afstand van dertig uren van Parijs. Oorspronkelijk behoorden de Monnikken er van tot de orde van St. Benedictus, maar zij waren tot de grootste losbandigheid vervallen, toen de Abt Rancé er de hervorming van op zich nam, en de eigenlijke schepper, en het eerste voorbeeld, van die gestrenge levenswijs wierd, die men er sedert getrouw en standvastig in heeft zien waarnemen. Elk weet, welk eene partij d'Arnaud van dit akelig verblijf in zijn algemeen bekend Treurspel: *de Graaf van Cominge*, heeft weten te trekken.

Slechts als de kloosterklok een naadrend sterfuur meldt,
En de afgematte nog maar oogenblikken telt,
Mag zijn verkleumde mond voor 't eerst de stilte breken,
En tot de Broederschap, om hem vergaderd, spreken.
Hij doet belijdnis nog eer hem de ziel ontvlugt.
Zij paren hun gebeên met zijnen jongsten zucht.
Zij knielen bij zijn lijk een poos nog biddend neder,
En keeren moedig tot hun taak, al zwygend, weder.
Een wilde wortel, en een hard en smaakloos brood,
Is al hun voedsel, en vervult hun gantschen nood.
Des nachts weêrgalmt hun kerk van lofzang en gebeden,
Of boeit een korte poos natuur hunne oogenleden,
Een hoop van asch en stroo, naast hunne zerk gespreid,
Die vaak hun tranen dronk, is 't leger, dat hen beidt.

In dit verblijf des Doods versleet hij heel zijn leven.
Geen strijd was hem te zwaar, geen offer deed hem beven.
Nooit vloog een zucht te rug naar 't weelderig Parijs.
La Trappe bleef zijn keus, en werd zijn Paradijs.
Hij leerde er, door berouw verloochend aan de zinnen,
Het stof verachten, en de wereld overwinnen;

En vond er voor 't genot van wellust, weelde en eer,
God, zielrust en de hoop op beter wereld weêr.

Rancé! schoon bijgeloof uw edel hart mogt boeijen,
Ik voel voor uwe deugd mijn borst van eerbied gloeijen,
Had u het reine licht van Jesus leer bestraald,
Wie had hier op zijn hart zulk een triomf behaald!
Maar wat de tijd u roofde, uw grootheid zal beklijven.
Uw zelfverloochning, uw verworven krachten blijven.
Hij, die uw tranen telde, uw moeilijk strijden zag,
Ontzegt de kroon u niet op 's werelds oordeelsdag.

De eenzaamheid.
Derde zang.

Beminlijke Eenzaamheid! wie zou uw' lof niet zingen,
Gij waart het kalm verblijf der eerste stervelingen.
Eer weelde 't menschdom in haar kluister hield bekneld,
Dreef 't aanzijn zorgloos voort op 't onbespiede veld.

De Hoogmoed, met Natuur in 't hechtst verbond getreden,
Vond de eer nog steeds verknocht aan onbesmette zeden,
En 't eenig waar geluk aan eene Echtvriendin,
Een vruchtbre landstreek, en een talrijk huisgezin.

Waar voert verbeeldingskracht mij op haar wieken henen?
Ik staar, en eeuwen zijn voor mijn gezigt verdwenen.
De vroegre schepping lacht mij in haar jeugd weêr aan.
De gulle eenvoudigheid doorwandelt nog haar paên.
De aardsvaderlijke tent, het zwervend herderleven,
Schijnt met de gouden eeuw der onschuld mij te omzweven.
Ik zie, terwijl mijn borst van stil genoegen zwelt,
Mesopotamiën en Canans vruchtbaar veld.
Een Reisgezelschap, met beladene Kameelen,
Trekt vreedzaam voor mijn oog door Canans noorderdeelen.
Een edel, stil, gelaat is 't hoofd der Caravaan.
Ik voel op zijn gezigt mijn hart van eerbied slaan.
De blankste opregtheid zweeft op 't reeds verouderd wezen:
Getrouwheid, zonder erg, is uit zijn oog te lezen,
Terwijl iets godlijks, dat uit heel zijn houding straalt,
De kalmte van zijn ziel op 't open voorhoofd maalt.

Zij naadren Sijriën, zij zijn het ingetreden.
Reeds toont zich aan hun oog een van zijn herdersteden.
Zij staken hunnen togt bij 't zinken van de zon,
En leegren bij de stad zich aan een koele bron.
Ik zie hun eedlen Gids op eens ten hemel schouwen:
‘ô Gij (zoo spreekt hij met een kinderlijk vertrouwen)
‘ô Gij, op wiens gelei ik tot deze oorden kwam,
‘Gij, Schepper van 't Heelal, Gij, God van Abraham!
‘Wien ik, door hem verlicht, ook als mijn' God vereere,
‘Bewijs barmhartigheid aan Abram, mijnen Heere!
‘Ik sta hier bij de put, die 't vee des avonds drenkt,
‘Ras naakt de Maagdenstoet, daar reeds de nachtstar wenkt.
‘Geef, dat de jonge Maagd, tot wie mijn mond zal spreken:
‘Reik mij uw waterkruik, doe mij geen dronk ontbreken!
‘En die mijn Keemlen nog zal drenken nevens mij,
‘De Bruid van Izaäk, den Zoon mijns Heeren, zij!

Naauw zwijgt hij, of een Maagd genaakt met vlugge schreden,
Schoon als de dageraad, en schooner nog van leden.
Haar blanke schouder draagt een kruik. Zij laat ze neêr,
Daalt tot de bron en vultze, en klimt nu vrolijk weêr.

Hij naakt en spreekt: ‘Laat me uit uw kruik een' laafdronk drinken.’
‘Drink,’ zegt ze, ‘drink, mijn Heer!’ en laat de kruik straks zinken,
En biedt ze op hare hand hem vriendlijk, minzaam aan.
Hij drinkt, en naauw heeft ze aan zijn' eersten wensch voldaan,
Of zij vervolgt: ‘Ik zal ook voor uw keemlen scheppen.’
Men ziet haar ijlings naar de koele bron zich reppen;
Zij gaat en keert, en vult gestaeg den drinkensbak,
Tot dat geen water meer voor al zijn vee ontbrak.
Ootmoedig bidt hij aan voor 't heil, dat hem bejegent.
Zijn smeekbede is verhoord, God heeft zijn' weg gezegend.
Nu laadt hij 't bruidsieraad van zijne keemlen af.
En vraagt: ‘Mijn Dochter! meld, wie u het leven gaf.
Is bij hem plaats voor ons en voor het vee te gader?’
‘Ik heet Rebekka,’ zegt ze, ‘en Bethuel mijn Vader.
Wij hebben stroo en voer en ruimte in overvloed,
Voor u, voor al uw vee, en voor uw gantschen stoet.’ -
Zoo spreekt ze, en vliegt naar huis langs heuvelen en dalen.
Meldt, wat haar wedervoer, en bloost niet bij 't verhalen.
Haar broeder Laban blijft geboeid aan haren mond,
En volgt haar naar den man, die bij de bron nog stond.
Daar ziet hij van haar hoofd het blinkend siersel stralen,
Daar ziet hij haren arm met gouden ringen pralen,

Daar hoort hij weer 't verhaal, dat hem zijn zuster doet,
En voelt, dat God hier wenkt, en hij slechts volgen moet.
Nu nadert hij den man, door eerbied aangedreven,
Die met zijn keemlen bij de bron steeds was gebleven;
‘Gezegende van God! (zoo spreekt zijn hart hem aan)
Wat toeft ge aan deze bron, wat doet u buiten staan?
Mijn huis is opgeruimd voor u en uw kameelen;
Kom, volg mij, uw verblijf zal al de mijnen streelen.’
De man verlaat de bron, gehoorzaamt zijne stem,
Drijft zijne keemlen zaam, en allen volgen hem.
Zij treden binnen, en naauw is hun kracht herrezen,
Naauw heeft herbergzaamheid haar heilgen pligt bewezen,
Of Abrams knecht verhaalt al wat er is geschiedt,
Wat hem zijn Heer beval, en God hem kennen liet;
En nu spreekt Bethuël en Laban, diep bewogen:
‘Dit is de vinger Gods! wie zou hier iets vermogen?
Wat zegt toch onze stem bij dees' gebeurtenis?
Dat hier Rebekka kies', dat zij alleen besliss'!’ -
Rebekka wordt gevraagd. Een blosje moog' haar sieren,
Maar nog bleef de onschuld in het harte zegevieren;
't Behoeft geen veinzerij, 't genot is nog natuur,
Het huwlijk heilig, en de liefde hemelvuur.

‘Schoon, Dierbren! (spreekt ze) 't lot ons van elkaêr ook scheide,
Ik volg gerust den man, dien God tot ons geleidde.
'k Gevoel het aan mijn hart, 't is God, die 't mij gebiedt!’
Zij zwijgt, en alles zwijgt; men wederspreekt haar niet.
Vergeefs poogt oudermin het afscheid nog te rekken,
Reeds met den dageraad wil Abrams knecht vertrekken.
't Biedt alles wederstand, en bidt en smeekt en vleit,
Alleen Rebekka niet, ze is tot de reis bereid.
Wat zegen op haar stroom', wat tranen dien verzellen,
Hoe teêr geheel 't gezin haar aan het hart moog' knellen,
Zij blijft bij haar besluit, verbergt een' stillen traan,
Beklimt den kemel, en verzelt de karavaan.
Geen blos van valsche schaamte ontsiert haar maagdewangen.
Welvoeglijkheid heeft nog de kuischheid niet vervangen.
Haar hart en zin zijn rein, en zij, zij maagd alleen,
Trekt, zonder erg en vrees, met zoo veel mannen heên.

Zoo zonk en rees de zon reeds dikwerf voor hunne oogen.
Zij naadren Canaän, ze zijn het ingetogen.
Reeds blinkt de laatste dag, en eer de zon zich wendt,
Lacht hun de rust weer aan, is heel de togt volend.

Op eens komt in 't verschiet een man met stille schreden
Bij 't lieflijk avondrood door 't eenzaam veld getreden.
('t Was Izak zelf, die, voor het zinken van den nacht,
Zijn avondoffer aan den God zijns Vaders bragt.)
Zij stijgt van haar kameel, en vraagt, wie dit moog' wezen?
''t Is Izak,' zegt de knecht. Haar hart begint te vreezen.
Zij werpt haar' sluijer over 't maagdelijk gelaat,
En dekt de ontroering, die er op te lezen staat.
Reeds zijn zij bij elkaêr. Vergeefs! zij zwijgen beide.
De trouwe knecht verhaalt, hoe Abrams God hem leidde,
Hoe die de lieve Maagd hem aanwees op zijn beê,
Haar hart bewoog, en haar hem willig volgen dêe.
Nu opent Izaäk zijne annen met verrukken;
Rebekka stort er in, om hart aan hart te drukken,
En hij, aan hare borst met al zijn heil bekend,
Leidt haar al juichend naar de moederlijke tent.
Daar wordt zij hem ter vrouw. Zijn hart bemint haar teeder.
Hij vond, na Sara's dood, voor 't eerst de vreugd hier weder,
En zalig vlood op 't veld, bij herderlijke zeên,
Zijn leven met zijn' God en zijn Rebekka heên.

Gelukkig Herdervolk bij zoo veel deugd en zegen,
Hoe gloeit nog in 't verhaal uw schuldlooze eeuw ons tegen!
Hoe zweeft ons hart u na door 't ongedekte land,
Waar gij uw kudden leidt, waar gij uw tenten spant!
't Geluk woont op uw' grond, maar bloeit er 't liefst verscholen.
Het vergenoegen schijnt met u door 't veld te dolen.
Uw hart wordt door geen weelde of praalzucht nog gevleid,
Maar in uw stil verblijf woont vrede en zaligheid.
De ligtverdraagbre tent rijst onder de eikenlommer,
Daar toeft de Herdervorst, en leeft er zonder kommer,
Zijn hart vertrouwt op God, en veilig in zijn hand,
Vindt hij, waar die hem leidt, altijd zijn vaderland.
Zijn kroost, zijn knechten, al wat zich om hem vergader',
Eerbiedigt hem als Heer, en mint hem als hun Vader.
Hij rigt het outer op bij elken keer van 't lot,
En knielt en bidt hun voor, en allen vreezen God.
Dit rein gevoel der ziel vertoont zich in hun' wandel.
Hun hart is zonder list, opregtheid siert hun handel.
Eén broederlijk gezin, en naauw aan één verknocht,
Woont onder hen geen wrok of kwellende achterdocht.
De kuische maagdenrei zwerft veilig om de knapen.
De vriendschap drenkt het vee, de liefde hoedt de schapen.

Het hart geeft aan het hart, en kent geen naberouw.
Een woord is eed, een kus het zegel van de trouw.

Zie Jakob eenzaam ginds een vreemd gewest betreden,
Met Rachel aan zijn zij' wordt Sijriën hem Eden.
Zijn ballingschap, 't gevaar, 't schijnt alles afgewend.
Zijn zalig hart vergeet de vaderlijke tent.
Een nieuwe wereld is voor hem aan 't niet onttogen.
Zijn dienstbaarheid om haar is vrijheid in zijne oogen.
Hij vindt zijn vaderland, waar hij zijn Rachel vindt,
En Canaän is daar, waar Rachel hem bemint.
De zon moog daags als vuur op zijnen schedel branden,
De nacht hem achter 't vee van kou doen klappertanden,
De zaalge voelt het niet; met Rachel aan zijn zij'
Vliên zeven jaren hem gelijk één dag voorbij!

Zoek vrij de weêrgaê dier aantrekkelijke zeden
In later maatschappij, of meer gevormde steden:
Gij vindt ze nergens, dan in 's werelds uchtenstond,
Of waar beschaving op haar' eersten trap nog stond,
En altijd aan natuur en onschuld nog verbonden,
Het ruwe had geweerd, maar 't beeld niet had geschonden.

Ja! onnavolgbaar schoon is Moses schilderij.
Niets komt zijn tafereel der gouden eeuw op zij;
Maar toch mag 't rein gevoel dezelfde toovertrekken,
Het eigen koloriet weer in Homeer ontdekken.
Deze, is de beste gids bij 't schoon van Genesis,
Die, leert Homeer verstaan, waar hij ons duister is.
Wij zien denzelfden geest in beiden heerlijk prijken.
Wie beiden wil verstaan, moet beiden vergelijken.
Terwijl een Ossian nog steeds denzelfden toon
In Schotland nabaauwt, schoon reeds eeuwen zijn gevloôn,
En wij, vermoeid van in 't eenzelvig juk te slaven,
Ons aan 't oorspronklijk lied dier Eedlen blijven laven,
Daar onschuld en natuur, een ijdel droombeeld thans,
Hen steeds omslingren met den eigen bloemenkrans.

Is 't wonder, dat ons hart, vermoeid van louter zorgen,
Zich nog verlustigt aan dien wolkenloozen morgen,
Nog vrolijk langs het veld, door hem verhemeld, zwerft,
Als 't hier de kleinste vreugd des levens hooploos derft?
Ach! als de werklijke aarde ons niets meer geeft dan smarte,
Schept vaak verbeelding zich een wereld voor ons harte,

En al de beelden, die zij tot haar doel vereent,
Zijn, vaak bewustloos, aan dien zaalgen tijd ontleend.
Zoo blijft de Grijsaard nog met stil genoegen staren
Op 't onbeperkt genot van zijne kindsche jaren,
Toen zich zijn hart zoo ligt tot elke vreugd bewoog,
Een tol de ziltste traan kon droogen in zijn oog,
Een tor of vlinder hem weer nieuw genot kon telen,
En hij geen toekomst had, waar 't heden hem mogt streelen;
't Is de onschuld van den tijd, die 't hart zoo aan zich trekt,
En altijd nog een zucht naar haar bezit verwekt.
Al is het Paradijs op aard' voor ons verloren,
Verbeelding schept het nog, en 't blijft ons steeds bekoren,
En ligt dat ieder hart de hoop is ingestort,
Dat hem dit zalig oord eens weer ontsloten wordt.

Zoo lang Natuur zich aan bedrijf en stand nog paarde
Week nimmer de onschuld en 't geluk geheel van de aarde.
Haar onbekrompen hand voorkwam altijd den wensch,
En vreugd en rein genot ontloken voor den mensch.
Een hut van boomschors, bij een veldbron opgeslagen,
Een herderstent, zoo ligt gespannen als verdragen;

Een zodenouter, maar den waren God gewijd,
Is al de praal nog van dien schuldeloozen tijd.
't Verstand werd meer verlicht, maar trad, door 't hart bedrogen,
In dienst der driften, die het vleijend aan zich togen.
't Verschoonde 't dierlijke, en de lust alleen gebood.
De zinlijkheid zag zich veredeld en vergood.
De afschuuwbre Afgoderij kon zelfs geen schrik meer wekken;
In 't kleed der Gratiën moest zij de zinnen trekken.
Ras werd haar van 't heeläl de wierook aangeboôn.
De zeedlijkheid verzonk, de schoonheid rees ten troon.
Men poogde eerlang het hart der Jeugd voor haar te winnen.
Zij schiep haar eersten smaak, zij tooverde op haar zinnen,
En ach! de eenvoudigheid van Jesus reine Leer
Zonk in haar schuldloos hart voor 't valsche tooisel neêr.
Sinds heeft de deugd haar glans voor 't zinlijk hart verloren.
Het schoon alleen kan, zelfs bij 't misdrijf, nog bekoren.
Verdienste, zonder praal, wordt voor dien schijn vertreên,
En grootheid, zonder deugd, gevierd en aangebeên.
In de eenzaamheid alleen vindt zich de mensch hier weder.
Daar zinken waan en schijn voor hem in 't niet ter neder.
Hij schudt er ongemerkt de lage kluisters af,
Die eens 't vooroordeel hem voor wet en regel gaf.

Natuur herneemt haar regt - hij blijft zich aan haar wennen.
Zij leert hem hooger schoon, dan 't louter zinlijk, kennen.
Eerlang zal in haar' schoot die reine kei ontstaan,
Waaraan de hemel, aarde en heiige Godsdienst slaan,
Dat heldre vonken uit zijn diepste wezen spatten,
Die 't edel hart gevoelt, maar 't lage niet kan vatten.
De waarheid lacht hem aan, wat eeuw haar hebb' geteeld,
En 't is zijn ware vriend, wien ze immer hebb' gestreeld.
Al wat de menschheid eert, zijn daar zijn lotgenooten.
De tijd en de eeuwigheid zijn voor zijn oog ontsloten.
Hij leeft nog vreedzaam bij 't aardsvaderlijk gezin,
En droomt zich in hun tent een beetre wereld in.
Daar kan hij vaak zijne eeuw, en hare schand' verachten.
Hij leeft er ongestoord bij Voor- en Nageslachten.
Tijd, afstand, alles zwicht; hij voelt in de eenzaamheid,
Dat hen geen luchtstreek, hen geen verre hemel scheidt.

ô Tijd der Onschuld', wien we ons hart zoo graag nog wijën!
Ge ontweekt al meer en meer aan grooter maatschappijën,
En 't eenzaam veld, weleer 't verblijf der zoetste vreugd,
Bleef de eenge wijkplaats nu der aangevochten deugd.
Daar zocht het hart, vermoeid van al 't bederf der steden,
Gestaeg weêr nieuwe kracht om 't strijdperk in te treden;
Daar vond het troost in ramp, en lafenis in smart,
En God scheen meer nabij aan 't afgezonderd hart.

Wat de onschuld eens verkoos, natuur nog deed verwerven,
Werd nu behoefte, en kon de zwakke mensch niet derven.
En de eenzaamheid, weleer aan smaak en stand verknocht,
Werd ter volmaking nu door 't edel hart gezocht.
Zij bleef zijn toevlugt steeds. 't Bederf vermeerde op aarde,
Maar, naar het hooger klom, verwierf zij meerder waarde;
Tot dat het Christendom verscheen in dezen nood,
Haar heiligde, en op nieuw den schoonsten luister bood.

ô Gij, die aan den mensch, in dit rampspoedig leven,
Tot licht, tot troost, tot hulp, tot sterkte zijt gegeven;
Die hem ter zeekren Gids op zijne loopbaan strekt,
Hem met uw veilig schild in elk gevaar bedekt,
En, volgt hij uwen wenk, door 's werelds wildernissen,
Wat monster hem begrim', wat slangen om hem sissen,
In 't vaderland der rust en vreugd des weerziens leidt,
Waar geen verderf meer woont, geen traan meer wordt geschreid.
ô Godsdienst! hemelgaaf van onbesefbre waarde,
Eens door Gods eigen Zoon verkondigd aan deze aarde,
Gegrondvest op een rots, die nimmer wanklen zal,
En eeuwig als God zelf, het rustpunt van 't heelal!
Die 't ondoordringbaar floers voor aller menschen oogen,
Dat dood, verrotting, graf, hier om de toekomst togen,
Meêwaardig opheft, tijd en eeuwigheid vereent,
En 't groots raadsel lost, waarom de deugd hier weent? -

Ook toen geen bijgeloof uw reinheid nog verkeerde,
Geen valsch vernuft u schond, geen priesterlist onteerde,
In uw oorspronklijk schoon hebt gij op de eenzaamheid
Uw heiligst merk gedrukt, uw reinsten glans versprèid.
Bestemd om op 't bederf der maatschappij te werken,
Bleef afgezonderdheid u tot die taak versterken;
Daar, met uw bron vereend, vond ge al uw krachten weêr;
Gij keerdet, en 't verderf slonk voor uw voeten neêr.
En nu, nu Jesus leer, ontworsteld aan het duister,
In haar oorspronklijkheid weer blinkt met d'ouden luister,
Zoekt nog het Christenhart, aan u opregt gewijd,
In de eenzaamheid zijn' God en nieuwe kracht ten strijd.

ô Gallilea! hoe veracht uw naam moog wezen,
Het heerlijkst Licht der aarde is uit uw' nacht gerezen.
Wie ooit een smadend oog op uwe landstreek sloeg,
'k Eerbiedige den grond, die 't heil der wereld droeg.
Uw eenzaam berggevaart' kon Jesus eens bekoren.
In 't weidsch Judea was hem schaars de rust beschoren.
Hoe rees uw roem ten top, als hij 't voor u verliet!
Ach! waarom voelde uw Volk zijn naamloos voorregt niet?

Waarom moest Nazaret, dat deze zon zag dagen,
Geen' glorie op haar' glans en zachte koestring dragen;
Waarom Kapernaüm, verheven door zijn leer,
Zich zelven storten in den diepsten afgrond neêr!
Dan, wat uw ongeloof hardnekkig bleef verachten,
Uw vreedzaam hoog gebergt' verhemelde zijn nachten.
Ach! als Hem, afgemat van arbeid en verdriet,
Bij de eindelooze taak zijn laatste kracht verliet,
Zocht Hij op nieuw er sterkte, om, onder nieuwe stormen,
Ondankbren weltedoen en voor 't geluk te vormen.
Hoe menig eenzaam uur bragt Hij er wakend door,
Tot dat de laatste star zich aan het zwerk verloor!
Ik hoor Hem op uw kruin, aan 't vriendenoog ontweken,
In onuitspreekbre taal tot zijnen Vader spreken,
Zich, bij zijn grootsch verschiet, verheffen boven 't lot,
Zijn lijden kiezen, en zich sterken in zijn' God.
Hoe vaak vond daar de nacht, met duisternis omtogen,
Hem eenzaam op zijn kniên voor zijnen God gebogen!
De Schepping zweeg, Natuur eerbiedigde zijn stem,
En Englen daalden neêr, en knielden nevens Hem.
Zij wilden zijne deugd en zijne grootheid eeren,
Van Hem gehoorzaamheid en onderwerping leeren;

Vergeefs! de luister, die dit heerlijk voorbeeld spreidt,
Deed hen verzinken in het niet der eindigheid! -

En gij, Olijfberg, met uw koele en stille dreven!
Gij trekt mij aan; maar doet mij straks te rugge beven.
Nu, lieflijk als natuur, als ze in de lente lacht,
Dan, schrikbaar vreeslijk in uwe eenzaamheid en nacht;
Hier, gruwzaam bij verraad en smart en 's afgronds duister,
Daar, vol van liefde en troost en reinen hemelluister;
Aan uwen lagen voet een bang Getsemané,
Vol bloed en tranen, vol van onuitspreekbaar wee;
Op uw verheven kruin een wolk ten zegewagen,
Triumfzang, Englenheer, en Godlijk welbehagen!....
Olijfberg! 'k zinge u niet - 'k aanbid in 't stof alleen.
U zing' de Hemel door alle eeuwigheden heên!

Maar gij, Bethaniën! gij kunt mijn zangster streelen.
Ik wil uwe eenzaamheid met mijnen Heiland deelen.
Zijn liefde lokt mij en uw schaduw lacht mij aan.
'k Zie 't eigen landverblijf nog voor mijne oogen staan.
'k Bewonder nog den grond en lommerrijke dreven,
Zoo vaak door Jesus zelv' verheerlijkt bij zijn leven,

Wanneer Hij, smachtend, bij een aanzijn vol van smart,
In u een wijkplaats zocht voor zijn gefolterd hart.
Hier sleet, op 't naauwst vereend, een Huisgezin van magen,
In onschuld en in deugd, zijne effen levensdagen.
Het wachtte in stil geloof het Koningrijk van God,
En Jesus was hun vriend en deelde in heel hun lot.
Hier woonde Lazarus, zoo teêr aan Hem gestrengeld,
Maria, stil van geest, maar aan zijn zij' verengeld,
De nijvre Martha, die geen grooter wellust vindt,
Dan als zij Hem verkwikt, dien hare ziel bemint.
Gewis een Jesus moest dat edel drietal minnen!
Met welk een rein genot trad hij hun woning binnen,
Hoe las hij in hun oog de wellust hunner ziel,
Zoo vaak hun deze vreugd, dit heil te beurte viel!
Hier mogt hij voor een poos, in hunnen kring gezeten,
De trotsche Hoofdstad en haar' tegenstand vergeten.
Hier zonk elk zaadjen van zijn goddelijke leer
In een geöpend hart, vol rein vertrouwen, neêr.
Wat schoone beelden kon hij hier van 't veld ontleenen,
Hoe onbemerkt natuur er met zijn doel vereenen,
Als hij hun d' aard zijns Rijks ontvouwde en in 't verschiet
Den heerlijken triomf er van aanschouwen liet!

Zoo minde nooit een hart, zoo had nooit mond gesproken!
Mij dunkt, ik zie 't Gezin, door heilig vuur ontstoken,
Geboeid aan zijnen mond, verrukt door zijne reên,
En 't stil Betaniën wordt hemel om hun heên.
ô Zalig landverblijf, dat Jesus met hun deelde!
ô Onuitspreeklijk heil, dat ik mij naauw verbeelde,
Dat bij 't herdenken, door 't eenvoudigst schrift gevoed,
Na achttien eeuwen 't hart naar u nog smachten doet!

Blijf, heilige Eenzaamheid! mijn' avondstond nog laven,
En voorbereiden voor den langen nacht der graven!
Dat ik in uwen schoot altijd dat heil nog vind',
Dat mij geen tijd ontrooft, geen dood of graf verslindt.
ô Zalig hij, die, onder al 't geluk der aarde,
Reeds vroeg in de eenzaamheid zijn' besten schat vergaêrde!
Als al het zigtbre aan 't hart geen droppel troost meer biedt,
Is zij de laafnisbron, die hem nog overschiet.
Ach! 't oogenblik genaakt, dat al het ijdel schijnen
In 't niet der zinlijkheid, als nevel, weg zal kwijnen;
Dat rijkdom, aanzien, magt, gezag en heerschappij,
Niets, bij 't herinren, dan een ledig denkbeeld zij;

Dat Gade, Vrienden, Kroost, vergeefs op redding beiên,
Maar magtloos in 't verschiet om 't hulploos leger schreijen.
Ach! hoe hun liefde ook kerm', slechts eenzaam en alleen
Moet onze matte voet de doodsvallei betreên.
Wij zien zijn zeis gereed de leemen hut te slopen.
Al 't aardsche wijkt, 't gordijn der eeuwigheid gaat open,
En aan haar' schrikbren rand vertoont in 't helderst licht
De ontzetbre Waarheid zich aan ons ontroerd gezigt.
Hij staart haar vreedzaam aan, maar voelt zijn moed niet zinken.
Vaak zag hij achter 't graf haar in haar luister blinken.
Aan de eenzaamheid gewoon, en met haar heil voldaan,
Jaagt hem het stil verblijf des doods geen siddring aan.
In vroeger eenzaamheid mogt hij reeds sterven leeren.
Wat hij begeert en wenscht, kan hem de dood niet weeren.
Dat vrij de wereld aan zijn brekend oog ontvlied',
God was zijn hoogste goed, en God ontzinkt hem niet.

De wereld, in drie zangen.

De wereld.
Eerste zang.

Verbazend zamenstel van tegenstrijdigheden,
Nu eens een tranendal, dan weêr een bloeijend Eden!
Bedriegelijke bron, die eens ons laafnis spelt,
Maar meest, bij elke teug, met feller koortsdorst kwelt,

ô Wereld! die 'k om strijd ontvlugten zag en zoeken,
Aanbidden en versmaên, vergoden en vervloeken;
Ge ontgloeit nog eens mijn borst, en mijne matte hand
Grijpt, ligt voor 't laatst, de lier al bevend van den wand.
Aan uwe woeste zee, na jaren strijds, ontkomen,
Door dure ervaring wijs, en boven ijdle droomen,
Bezing ik, grijze Bard, niet meer door drift geleid,
Uw heil en onheil in 't gezigt der eeuwigheid.

'k Zal door geen nevel van opéengepakte jaren
Op 't heil, dat mij ontvlood, met nijdige oogen staren,
Of, altijd klagende en verliefd op d' ouden tijd,
Al morrend schimpen op 't genot, dat mij ontglijdt.
Neen, in mijn' ouderdom kan elke vreugd van 't leven
Mij, bij herinring, nog een rein genoegen geven.
De teedre nachtegaal zingt mij geen liefde meer,
Maar zijn gevoelig lied doortrilt mij als weleer,
En menig zoet genot, nu aan mijn hart ontvlogen,
Verrijst weêr voor mijn geest, en blinkt nog in mijne oogen.
'k Zit eenzaam aan den boom, die me eenmaal heeft verheugd;
Hij toovert mij te rug in mijne prille jeugd,

En zoete weemoed daauwt wellustig op mijn treden
En lacht mij steeds nog aan met de oude zaligheden.

Niet altijd was mijn dag in zonneglans getooid,
Niet immer was mijn pad met rozenblaên bestrooid;
'k Heb menig zoet geluk op 't wereldrond genoten,
Maar menig bittren traan ook in het stof vergoten;
Vaak hulde in 't vreugdekleed zich stil verborgen smart,
En knaagde aan 't vriendenmaal de wreedste worm mijn hart.
Dan kwam op eens de dood mij op een grafzerk wenken,
En al mijn heil bestond in weenen en herdenken.
Maar ook hoe menig leed, dat als een schaduw vlood,
Heeft mijn geluk vernieuwd, en mijn genot vergroot!
Hoe dikwerf zonk de nacht al stormende op mij neder,
En gaf mij de ochtend aan de zoetste kalmte weder!
Hoe menig schoone roos ontlook op d' eigen grond,
Daar korts een doren of een scherpe distel stond!
En zoude ik, vreugdloos op den rand mijns grafs gezeten,
Het eindloos meerder goed voor 't luttel kwaads vergeten?
Neen, dankbaar voor 't genot van zoo veel zaligheid,
Door acht en zestig jaar hier op mijn pad verspreid,

Vereer ik 't plantje nog, daar 'k eenmaal vreugd van maaide,
En dat een Vaderhand zoo mild op aarde zaaide.

Ik hief in menig nacht met diep ontzag mijn oog
Vol zoeten weemoed tot het vast gestarnte omhoog:
Ik zag de matelooze, ontelbre hemelbollen
Met stille majesteit daar door de ruimte rollen.
De kloot, dien ik bewoon, scheen me in dat oogenblik
Een enkle zandkorl meer, een naauwlijks merkbaar stip,
Die, in het grensloos veld der schepping als verloren,
Te luttel waarde had, om angstig na te sporen.
Daar ruischte mij de wind door zachtbewogen blaên
De tegenwoordigheid der liefdrijke Almagt aan.
'k Aanbad, van eerbied in het laagste stof gezonken,
Terwijl de Wagen en de Oriön om mij blonken,
En mijn verhoogd gevoel, ver boven 't aardsche leed,
Mijn halfverhemeld hart van wellust kloppen deed.

Nog dikwerf mogt mijn blik sinds aan 't gestarnte kleven,
Maar, dankbaar voor de gift van 't eerste vormend leven,

Van dit zich in het stof ontwikkelend bestaan,
Blonk mij de hemel slechts als laatre woonplaats aan.
Hij bleef, door menig nacht, in zijne onmeetbre kringen,
Nog 't liefste voorwerp steeds van mijn bespiegelingen;
Maar altijd zonk mijn oog weer vrolijk naar beneên -
Daar daauwden bloem en plant haar geuren om mij heên.
'k Genoot natuur zoo mild in 't mij ombloeijend Eden,
En ademde in haar' schoot zoo ruim, zoo wel te vreden;
Maar voelde tevens hoe mijn hart, bij al die vreugd,
In 't stof onvatbaar bleef voor hooger zielgeneugt.
'k Zag mij, nog steeds door 't merk van tijd en dood geteekend,
Voor deze wereld slechts, en haar genot, berekend,
En welke werelden ik boven mij mogt zien,
Zij moest mij de eerste les tot hooger wijsheid biên.
Die bleef bij poozen me uit de verte in de oogen glimmen,
Maar 'k moest om haar bezit den steilsten berg beklimmen;
Ik zag door wolk en damp te met zijn' heldren top,
En steeg door zweet en stof hem moedig, vrolijk, op.
Het heerlijk einde doet vaak 't klein begin verdwijnen.
De rups is noodig, zal de vlinder eens verschijnen;
Maar wie, als deze in 't rond den bloemenhonig lekt,
Denkt aan het kruipend, traag zich kronkelend insekt?

En toch moet lang de rups langs grond en boomen kruipen,
Zal 't vlug kapelletje aan haar doodskleed eens ontsluipen.

ô Schoone Wereld, door de Liefde eens voortgebragt!
Nog altijd proefstuk van dezelfde Liefde en Magt,
Die steeds het schaduwbeeld van 't Paradijs blijft toonen!
Uw velden, die het zweet des nijvren landmans loonen,
Uw wouden, in wier schaûw het hart verkwikking vindt,
Uw peillooze oceäan, die pool aan pool verbindt,
Uw stroomen, die, belaên met d' oogst van werelddeelen,
Den handel schragen, en de vlijt der volken streelen;
Uw koesterende zon, die vreugd en welvaart kweekt,
Uw liefelijke maan, die 't zachtst gevoel ontsteekt,
Het prachtig starrenheer, de glorie uwer nachten,
De jaarsaisoenen, die, u beurtlings zeegnend, wachten;
't Is alles door een' God, wiens liefde nimmer zwicht,
Tot nut, of tot vermaak van 't Menschdom ingerigt.

Neen, nimmer was de mensch verworpeling op aarde!
De Liefde ontwierp zijn lot, eer hem natuur nog baarde.

Zij schiep zijn' eersten nood, zij schiep zijn' eersten dorst,
Maar ook het ouderhart, maar ook de moederborst.
De hemelvlam wordt aan eene aardsche vonk ontstoken.
Nooit heeft de mensch den mensch hier straffeloos ontbroken.
Nood zet aan zeedlijkheid hare eerste krachten bij,
En uit zijn wissling rijst de schoonste harmonij.
Wat waar hier ouderzorg, zoo nooit behoefte griefde,
Wat al het rein genot der teedre huwlijksliefde?
Hoe menig eedle daad had de aarde nooit gezien,
Kwam menschelijke ellend' haar de eerste stof niet biên?
Wat heerlijk deugdental waar nooit in 't stof ontloken,
Had de ondeugd aan heur zij' het hoofd niet opgestoken?
Het teeder meêgevoel, door tranen voorbereid,
Legt vaak den eersten grond hier tot menschlievendheid.
Reis d' aardkloot om, bezoek vrij 's werelds beide polen,
Ga vrij van Spitsbergs strand tot aan den Etna dolen,
Waar schepslen leven, bragt natuur aan ieder oord,
Met onbekrompen hand, altijd hun nooddruft voort.
De broodboom biedt zijn vrucht in barre wildernissen.
De lange noordernacht zal 't noorderlicht niet missen,
De klautrende ezel viel aan 't rotsig oord ten deel,
Aan 't bronloos zand den dorst verdurende kameel.

De keerkringswinden, in hun blazen, wenden, keeren,
Staan aan hun juisten tijd geketend op de meeren.
De maan, 't gestarnte is daar, wanneer de zon verdwijnt,
En de avond zinkt en daauwt, waar 't smachtend roosje kwijnt. -
Mensch! de enkle mooglijkheid, dat eens een wijs vermogen
Deze aard' te voorschijn bragt, zou reeds uw zijn verhoogen,
En nu, waar heel natuur u zekerheid komt biên,
Zoudt gij verrukt uw' God niet in de schepping zien?
Hoe vreeslijk zou uw stand op dezen aardklomp wezen,
Wanneer ge op elken stap een blind geval moest vreezen,
En over uw bestaan, en al uw heil en leed,
Een zandkorl 't vonnis velde, een windvlaag uitspraak deed.
Ach! uw behoefte gaat uw denkkracht ver te boven,
Zij moet, ondanks zich zelve, aan eenen God gelooven,
En waar dit Wezen niet (ô de ijzing rijst ten top!)
Zij schiep het voor uw hart en drong 't uw reden op.
Wie kon een teedre gade in de êelste vaag van 't leven,
Wie 't laatste dierbaar kind aan 't stof terugge geven,
En eenzaam, hopeloos gebogen op hun graf,
Gelooven, dat het lot hier alles nam en gaf?
Afgrijslijk denkbeeld, waar ons niets tot troost komt wenken!
Neen! 't hart moet hier een wijze en liefdrijke Oorzaak denken,

Die ook de felste ramp tot ons geluk eens rigt,
Of 't leven ware een vloek, en zelfmoord de eerste pligt.
Wat kan de Rede omtrent 't oneindige beslissen?
Zij vat, zij denkt het niet; gedachte en woorden missen;
Maar raadpleeg met uw hart, waar 't van behoefte schreit,
En 't edelste gevoel verhoogt uwe eindigheid.
Wat nacht uw oog nog blinde, eens zal de dag verrijzen,
Eens zal het gansch Heelal zijn liefde en wijsheid prijzen.
Uw kennis in het stof is voor zijn Plan te klein.
Geen ordeloosheid heerscht dan in uw eindig brein.
ô Stervling, laster niet! eer 't aanzijn u bestraalde,
Was 't God, die uwen nood en uw genot bepaalde.
Gij leeft, beweegt u, zijt, in Hem, die 't wormpje voedt,
De zonnen schittren, en den Engel juichen doet.
De hoogste Wijsheid blijft het roer der wereld lenken,
Geen stofje stijgt om hoog, of 't wemelt op haar wenken. -
Beslis niet, maar verbeid! - uw heil hangt niet aan 't lot.
Wees nedrig en bid aan! - die 't al regeert, is God!

Ja, op deze aarde ontvangt de mensch het eerste leven,
Daar mag de moedermelk hem de eerste laafnis geven.

Hij ligt er magtloos in een schomlend wiegje neêr,
Maar rijpt er voor de Rede en aller schepslen Heer.
Dat eigen hulploos kind, in windselen gewonden,
Aan duizend kwalen en behoeften vastgebonden;
Dat meest met bittre smart het eerste licht beschreit,
En naauw gevoel ontwaart van zijne aanwezigheid;
Dat nietig wezen, zonder aanzien of beseffen,
Kan tot een Newton of een Leibnits zich verheffen,
Den kluister breken, die het aan het niet verbond,
't Gestarnt' doorwandlen aan 't onmeetlijk hemelrond,
Zijn loop bepalen, en den afstand der Kometen
In haren woesten zwaai en ordeloosheid meten.
Hier, temt hij zee en storm, en spot met hun geweld,
En vliegt den aardkloot om op 't spoorloos waterveld;
Daar, trekt hij over 't puin der oude wereld henen,
Belacht gevaar en nood, die zich om strijd vereenen,
Veracht de Zandzee, en den Samum, die er moordt,
En groet, natuur ten trots, het afgelegendst oord.
Wat wetenschap blijft voor zijn spiedend brein gesloten!
Wat werkkring, wat verschiet, kan niet zijn' geest vergrooten!
Hij waagt een' stouten blik op 't geen onmooglijk scheen,
En denkt zich zalig aan 't verborgen om hem heên.

Nu streelt de kunst zijn hart, en toovert voor zijne oogen,
Hij voelt, met zijnen smaak, zijn denkkracht nog verhoogen.
Hij staart op 't Ideäal, dat zijn verbeelding trof.
De wereld om hem heen biedt hem de ruwe stof.
Zijn geest bewerkt, bezielt ze, in diep gepeins verloren:
Het beeld krijgt wezen, en *het schoone* wordt geboren.
Verrukt, verheft zijn moed zich steeds tot hooger doel.
Zijn kracht verhoogt zich tot een naamloos voorgevoel.
Niets schijnt onmooglijk voor zijn' stalen wil te wezen.
Zou hij den tegenstand van 't logge stof nog vreezen?
Voor geenen arbeid, voor geen poging staat hij stil.
In zijn verbeelding kneedt hij d' aardbol naar zijn' wil.
Reeds lokt een Tempe, waar woestijnen straks doen ijzen.
Hij schept uit heidegrond en veenen Paradijzen.
Waar korts een strooijen hut of leemen schaapskooi stond,
Verheft zich een Paleis op een' bebouwden grond,
En duizend beekjes, die zijn' smaak en kunst vermelden,
Doorslingeren het oord, en murmlen door de velden.
Zoo moest de mensch, bestemd voor 't godlijk redelicht,
In zijne hulploosheid haar alles zijn verpligt.
Zoo moest de Rede alleen, geen kunstdrift, hem bestieren,
Zou ooit de vrijheid met haar ordeband hem sieren.

Zoo klimt de mensch gestaêg, verwint in 't eind' het lot,
Hervormt het aardrijk, en wordt schepper onder God.

Hoe lacht ge, ô Wereld! in zijn prille jeugd hem tegen!
Hoe stroomt de vreugd hem toe langs duizend, duizend wegen!
Naauw vat hij, dat een oog op uwe vlakte schreit.
Gij zijt geen tranendal voor jeugd en zinlijkheid.
U siert de lieve Lente, en zou zijn hart nog klagen?
Hij ziet haar milde zon door rozenwolkjes dagen;
Zij dekt met een tapijt van jeugdig groen den grond,
En regent bloemen voor zijn schreden in het rond.
Haar kleinste grasspriet doet zijn hart van wellust zwoegen.
Met ieder boterbloem vermeerdert zijn genoegen.
Hoe boeit de vruchtboom hem, waarom het bijtje snort,
Als hij zijn bloezem bij een koeltje nederstort!
De nachtegaal in 't woud, het korren van den tortel,
Boeit uren hem op 't mos, van een verdroogden wortel.
Hij kent verleden meer, noch toekomst, die hem beidt,
't Is alles heden, en hij droomt zich eeuwigheid.
Zijn hart wordt hem te klein, het eischt een deelgenoote,
Die, met hem zwelgend, hem zijn vreugdenkring vergroote.

De liefde ontgloeit zijn borst, en 't nog omneveld doel
Doorwoelt zijn ingewand met nooit gekend gevoel.
Daar blinkt op eens zijn heil uit twee aanminnige oogen!
Hij voelt, door zacht geweld, zich aan zich zelv' onttogen,
Vreest beurtelings en hoopt; geniet, lijdt, juicht en schreit,
En smaakt bij elk gevoel een nieuwe aanwezigheid.
Daar meldt hem de eerste kus, die hemelvreugde op aarde,
Die 't hart hier eens slechts smaakt, zijn zegepraal en waarde.
Zijn mond is spraakloos; naauw verzwelgt zijn ziel 't genot,
Ze omvat de schepping, en is zalig als een God.
Hier, ziet hem 't eenzaam veld aan hare zijde dolen,
Daar, rust hij aan haar borst, in 't koele woud verscholen.
Nu, dekt hem een priëel, bij eene frissche bron,
Die lieflijk om hem mort, voor 't steken van de zon;
Dan, dobbren ze op een vliet, van ruischend riet omgeven,
Elk met een taaije spaan, die 't bootje voort doet zweven.
Met zoete eenstemmigheid plast elk de roeispaan neêr,
En op den wenk der min verheft hem ieder weêr.
De golfjes schuimen met een liefelijk geklater,
En stuwen 't schuitje met een' snellen vaart door 't water,
Of, wordt eens aêm geschept, waar 't spiedend strand verdwijnt,
Het regent kusjes in de boot, die hemel schijnt.

ô Zoet herdenken aan te ras vervlogen dagen,
Wie zou den levenslast niet willig om u dragen!
Wie ooit de Liefde en Lente op 't land genoten heeft,
Juich' stervend nog tot God: 'k heb niet vergeefs geleefd!

Maar ook de Winter, hoe verkleumd hij aan komt treden,
Hoe norsch hij om zich schouwt, heeft toch zijn zaligheden.
Verwissling is het zout, dat hier de walging weert.
Het best genot verflaauwt, als 't immer wederkeert.
Elk ijvert op zijn beurt om nieuw vermaak te zoeken.
De langer avond boeit den wijsgeer aan zijn boeken,
En bij het lampjen in zijn stille cel alleen,
Vliên wentlende uren hem als oogenblikken heên.
Het vreedzaam huisgezin, aan 't warm vertrek gebonden,
Kort nuttige arbeid, of een zoet gesprek de stonden,
Terwijl zich 't spelend kroost om 't vlammend vuurtje schaart,
En 't huiselijk geluk bloeit aan den stillen haard.
En nu de lieve Jeugd, van weelde en wellust dronken,
Ook op den rand van 't graf nog aan vermaak geklonken,
Die zelfs van 't hachlijk ijs, waaronder de afgrond loert,
Nog rente vordert voor de lust, die haar vervoert;

Wat zegt haar hagel, sneeuw en gure noordewinden,
Zoo lang de vrolijkheid haar aan zich kan verbinden,
En schouwburg, dans of spel, bij hun vereenigd zoet
Haar in de warme zaal den tijd vergeten doet?
De Lente loeg haar aan, de Zomer kon haar streelen,
De Winter doet op eens in nieuw vermaak haar deelen,
En daar haar bruischend bloed altijd verveling tart,
Vindt beurtlings elk saisoen de voorkeur in haar hart.

Waan niet, dat hier 't geluk, met enkel bloemenkoorden,
Alleen zich strenglen laat aan eeuwig groenende oorden,
En dat een deel der aard', nog altijd woestenij,
Waar slechts de menschheid kiemt, van God vergeten zij.
Neen, de eigen levensvreugd wordt overal gevonden;
Zij is aan luchtgestel, noch hemelstreek verbonden.
Zij volgt op frisch gebloemt den mensch in 't zuiden na,
Maar ook op 't eeuwig ijs van 't noordlijk Kamschatka.
Door zoete tooverkracht hecht ieder volk op aarde
Aan zijn' geboortegrond een nooit verliesbre waarde.
En 't zij Thessaliën of Groenlands naakte strand,
Het dronk er moedermelk, en 't is zijn Vaderland.

Iönisch frissche Jeugd moge op haar lente roemen,
En vrolijk dartlen door een beemd van louter bloemen,
Terwijl de looze Min er uit een roosje gluipt,
En onbemerkt in 't hart van 't schuldloos meisje sluipt;
Niet minder zalig drijft, langs Laplands dorre gronden,
De Jongling over ijs en sneeuw zijn rappe honden.
Zijn Liefste siert de sleê; zij vliegt daar pijlsnel heên,
Maar sneller smelt de min hun beider hart tot één.
Hoe veel 't geluk verschil', 't wordt overal genoten.
Geen wildernis is daar geheel van uitgesloten.
De stropende Arabier is met zijn ros voldaan.
Hem lacht de Zandwoestijn met al haar schrikken aan.
Hij ruilde met geen' troon zijn eeuwig zwervend leven
En zou zijn draagbre tent voor geen paleizen geven.

Niet wat een ander schat, maar wat ik zelf begeer,
Maakt enkel dat geluk, dat ik alleen waardeer.
't Zegt luttel, dat mijn lot door allen wordt geprezen,
Zoo lang 't mijn lust niet wekt, zal 't mij tot afkeer wezen.
Geen algemeene wet heeft ooit 't geluk bepaald,
't Is éénig, als de mensch, dien 't immer heeft bestraald.

Nooit wisslen wij ons heil hier strafloos met elkander.
Wat de een versmaadt, is vaak de wellust van den ander.
Alleen ons eigen oog bepaalt hier 't klein en groot.
Wat dees' een zandkorl is, schijn dien een wereldkloot.
En 't zij een herderstaf of diadeem ons streelde,
Genoeg, is 't hart voldaan, wij smaken de eigen weelde.
Voor al haar kindren is de wereld even rijk,
En ligt is elks geluk zich onderling gelijk.

Zoo zal den Adelaar, door honger aangedreven,
Ter naauwernood een schaap of klipgeit laafnis geven;
Hij stort zich op zijn prooi in 't vreedzaam dal ter neêr,
En grijpt haar in zijn' klaauw, en snelt ten bergtop weêr
Terwijl de Colibri, bij aas van luttel waarde,
Toch even vrolijk zijn bestaan geniet op aarde,
Te vreden als zijn tong, in 't ver Amerika,
Zich in den bloemkelk baadt van een Magnolia.

Is 't wonder, dat de mensch, door heel zijn zinlijk leven,
Om 't heil, dat de aarde schenkt, zich rustloos af blijft streven.
Geen verren hemel schroomt, geen' diepen afgrond meet,
En om haar kleinst genot zoo angstig slaaft en zweet.

Ook bij het hachlijkst lot blijft hem de hoop steeds streelen,
Dat hij nog eens in 't heil, dat hem ontvlugt, zal deelen.
Zij schraagt hem onder 't leed, verhoogt zijn kracht en moed,
En blijft de drijfveer, die hem rustloos zwoegen doet.
Hij trekt den aardkloot rond door duizenden gevaren,
Om iets van zijne vlijt voor beetren tijd te sparen.
't Betooverend geluk schijne aan zijn zij' te staan,
En hij vervolgt het op d'onmeetbren Oceäan.
Geen storm kan hem bevreesd, geen schipbreuk angstig maken,
Hij ziet gerust den dood in de opgesperde kaken,
Te vreden, zoo de hoop in 't neveligst verschiet
Hem nog in d'ouderdom een zorgloos leven biedt.
Elk jaagt hier naar 't geluk langs duizend, duizend sporen,
Dan, hoe de weg verschil', door hem ten doel gekoren,
Dezelfde zucht bezielt, door heel hun aanzijn heên,
Den Wijzen en den Dwaas, de Grooten en 't Gemeen.
Dees ziet het van een' troon in tooverglansen blikkren,
Die slechts in de avondster, die hem tot rust wenkt, flikkren;
Maar onder wat gedaante of vorm het zich vertoon',
Elk smacht eens naar zijn gunst en vindt de wereld schoon.
Hij leent haar, wat hij wenscht; zij kaatst zijn schepping weder,
En hij knielt voor het beeld, dat hij zich vormde, neder;

En ligt dat nooit een mensch op haren bol bestond,
Die voor een oogenblik niet waande dat hij 't vond.

De tijd, daar we eens zoo dwaas bestendigheid van wachten,
Speelt 't eigen goochelspel met voor- en na - geslachten.
Elk jaagt eens naar 't geluk, en droomt het voor zijn schreên,
En in dit zoet bedrog vliegt hem het leven heên.
Wat waar' het zonder dit? Wie droeg het tot aan 't ende?
't Vooruitzigt slechts schept vreugd, en matigt hier de ellende.
Waar 't zwicht, verkwijnt het hart, door d'ouderdom vereêld;
Een nieuwe jeugd ontstaat, en 't spel wordt voortgespeeld.
Ik rust nog onder d'eik, die eeuwen heen zag vlieden,
En reine levensvreugd geslachten aan kwam bieden.
Hoe vaak heeft liefde 't hart in zijnen kring geblaakt,
Hoe menig zoet genot werd aan zijn' voet gesmaakt!
Hij mogt voor 't voorgeslacht den reinsten wellust telen,
Hij zag het nakroost in zijn koele lommer spelen.
Nog rijst de kruin omhoog, die beiden schaduw gaf,
Maar schudt zijn bladen op het stof dier zaalgen af!
Een nieuwe jubelzang dreunt onder zijne takken.
Nog laat hij over kus en scherts zijne armen zakken,

En hoort nog immer 't lied, vol zoete melodij,
Hoe schoon de wereld voor de dartle jeugd hier zij.

'k Beken, verbeelding, door een ijlkoorts aangegrepen,
Heeft vaak 't bedrieglijk glas, waardoor wij zien, geslepen;
Maar elk heeft op zijn beurt het eenmaal voor zijn oog,
En grijpt het altijd weêr, hoe dikwerf 't hem bedroog.
Rampzalig hij, die 't zich voor altijd voelt ontzinken,
Waar hem niets beters in de toekomst aan blijft blinken!
Hij 's ijlings uit een' droom vol zoete vreugd ontwaakt.
Ach! alles was slechts schijn, waarnaar hij heeft gehaakt.
Hij staart, vol naberouw, op 't weggebeuzeld leven.
't Gevoel van 't wreedst bedrog is hem alleen gebleven.
De vreugd, daar hij naar dorst, 't genot, daar hij naar zucht,
Zijn uitzigt en zijn hoop, 't is alles weggevlugt!
Daar grijnst de dood hem aan, en dreigt hem neêr te vellen.
Ras derft hij, wat met de aard' hem in verband kon stellen.
Het zinlijk werktuig kwijnt, en zinkt in 't stof ter neêr,
En voor zijn ledig hart bestaat geen wereld meer!

Zoo blinkt, als donkre nacht de starren houdt omtogen,
Op eens een lokkend licht den reiziger in de oogen;
Hij droomt zich, na een dag van zoo veel zweets en noods,
Een herbergzame hut, en ligt een bete broods;
Verdubbelt zijne schreên langs ongebaande wegen,
En ijlt met nieuwen moed het wijkend lichtje tegen,
Tot dat hij ijlings in een' afgrond nederzinkt,
Zijn dwaas vertrouwen boet - en hem geen licht meer blinkt!

De wereld.
Tweede zang.

Wat aaklig, doelloos, stip, van zwarten nacht omtogen,
Drijft ginds, naauw merkbaar, aan de onmeetbre hemelbogen,
Een hoon van 't wereldtal, waaronder 't eenzaam zweeft,
En daar het starend oog met schrik te rug van beeft?

Een naar gejammer schijnt het rustloos na te rollen,
En stoort de harmonij der andre wereldbollen,
Die, vol van onschuld, en bevrijd van stervensnood,
Den dampkring schuwen van de woonplaats van den Dood.
De Vrede woont er niet, er woeden Razernijen,
Die eeuwig onderling zich haten en bestrijên,
En, uitgeteerd van nijd tot op het dor gebeent',
Zich met de tranen voên, die hulplooze onschuld weent.
De sluwe Boosheid, trots op star en eereteeken,
Blijft, schaamtloos stout, er 't hoofd met moed om hooge steken,
En schoon het oog alom er galg en schandpaal ziet,
Het geldt de onnooslen slechts, maar 't magtig Misdrijf niet;
Terwijl de schuchtre Deugd, gekweekt door weinig Eedlen,
Er vaak haar broodkorst en haar waterteug moet beedlen;
Of, wars van hoon en smaad, er in woestijnen zwerft,
In donkre kerkers treurt, of op schavotten sterft.
't Afgrijslijk Oorlog, door den afgrond zelf ontstoken,
Doet rustloos er den grond van bloed en tranen rooken,
En schept in éénen dag, vol moord- en angst-geschreeuw,
Met helsche kracht en vreugd, de ellende van eene eeuw.
Vergeefs is, bij 't gegil van weduwen en weezen,
De noodkreet der natuur van 't slagveld opgerezen,

Vergeefs brult Rede in 't hart en dondert haar gebod,
De Heerschzucht hoonlacht, en beschimpt natuur en God.
Wat zegt haar rede en pligt? wat menschen-heil en leven?
Haar ijsren wil gebiedt, en millioenen sneven,
En op haar wenk verrijst, de menschheid diep ten hoon,
Op been en bekkeneel de afschuuwbre Dwinglandstroon.
De Pest, een dor geraamt', met ingezonken kaken
En diepe winkels, daar twee koolen vuurs uit blaken,
Sluit zich aan 't oorlog aan, of moordt op eigen hand,
En blaast haar stiklucht in 't verschroeijend ingewand;
Terwijl in 't eind' de Dood, ook door de schoonste dreven,
In duizend mommen steeds den stervling na blijft zweven,
En rustloos, door een heir van kwalen vergezeld,
Het later nagedacht op 't vroeger nedervelt.
Doof voor de teêrste beê, door tranen vaak verzwolgen,
Blind voor verdienste en deugd, of meest op haar verbolgen,
Rooft hij medogenloos, voor smart en vreugd vereeld,
Het weinig waar geluk, dat nog deze aarde teelt.

Is dat die Wereld, die het scheppend Alvermogen,
Bij d' aanvang van den tijd heeft aan het niet onttogen,

Die d' oorsprong van haar zijn eens in Gods liefde vond,
En goed was in zijn oog, toen ze op zijn' wenk ontstond?
Is dat die Wereld, die 'k mij eens zoo schoon verbeeldde,
Zoo vol van levensvreugd, en onverdorven weelde,
Die 'k, door het tooverglas der zinlijkheid misleid,
Een woonplaats schatten kon van louter zaligheid?
Ja, 't is, bij al de ramp, die immer op haar griefde,
Nog de eigen Wereld, steeds het proefstuk van Gods liefde;
Zij kweekt nog, als weleer, wat levensvreugd verwekt,
En naar het doel gebruikt, tot rein genoegen strekt.
Nog lacht ze u op het veld in al haar schoonheid tegen.
Daar smaakt de goede mensch nog vaak haar ouden zegen.
Geen zorg doorknaagt er 't hart, geen angst het rein gemoed.
Hij vindt, bij luttel noods, er altijd overvloed:
En waar hij om zich heên het dankbaar oog laat zweven,
De naam eens Vaders staat op ieder blad geschreven.
De zon zinkt in de kim bij 't gloeijend avondrood,
De zilvren maan vertroost den halven wereldkloot;
Op heel de schepping daalt een ongestoorde vrede,
En deelt van lieverleê zich aan den stervling mede;
Hij baadt zich in natuur, geniet haar reinst genot,
En voelt zich zalig in de wereld van zijn' God.

Maar zoek haar nimmer in het woest gedruisch der steden,
Waar zinlijkheid haar' troon vest op 't bederf der zeden;
Niet in de draaikolk der gezonken maatschappij,
Waar weelde 't smachtend hart verlaagt tot slavernij.
Haar schaduwbeeld verloor daar zelfs de laatste trekken,
Die nog het denkbeeld aan 't oorspronklijk konden wekken.
Zij is de woning niet, die de onschuld heeft gekend,
Zij is 't verblijf van nood, van onrust en ellend.
Daar gieren de euveldaên, daar woeden al de stormen,
Die de aard' ten moordspelonk, ten tranendal misvormen.
Zij is de wereld niet, die God te voorschijn riep,
Maar die de ontaarde mensch zich zelv' ten geessel schiep.
Ach! hij, de mensch alleen, verloor zijne eerste waarde,
En met zijn onschuld week het waar genot van de aarde.
't Verboden loeg hem aan met zoete vleijerij,
Verhief zijn lust en drift tot woede en razernij,
En moorde aan de eigen bron medogenloos zijn krachten,
Daar hij versterking op zijn togt van moest verwachten.
Nu joeg hij schimmen na, altijd misleid door schijn,
En oogste van zijn vreugd in 't einde smart en pijn.
Nu eischte hij van de aard', wat zij niet meer kon geven.
Een enkle dag verzwolg den voorraad van een leven,

En dorstend, maar ontrukt aan de echte levensbron,
Groef hij zich beek aan beek, die hem niet laven kon.
't Genot, dat eens hem streelde, en hij alom mogt rapen,
Werd uitgeput, misvormd, en in berouw herschapen,
En de eigen Wereld, eens zoo schittrend in zijn oog,
Zonk in haar niet te rug, daar ze al zijn hoop bedroog.
Zoo dolen schapen, om hun leven nog te rekken,
Op dorre zerken, die vermolmde lijken dekken.
Een schaarsch en spichtig gras vermeerdert slechts hun nood.
Hun wei' zijn graven, en hun herder is de Dood.

Geef de onschuld weder aan den mensch, en om zijn treden
Ruischt nog de levenswind, bloeit nog 't oorspronklijk Eden.
Wat God deze aarde eens schiep, is zij tot op dit pas.
De mensch alleen ontzonk aan 't geen hij eenmaal was.
Zij weigert d' aterling om niet haar cijns te geven.
Hij moet, om 't oud genot, naar de oude grootheid streven.
Volgt hij getrouw de deugd, 't wordt Eden om hem heên.
Lokt de ondeugd hem ten val, hij moet op doornen treên.
Het Paradijs, en de aard', daar distels op ontsproten,
Zijn beide alleen in 't hart des stervelings besloten.

Door 't wijs besluit van God moet wroeging, smart of pijn
De zeekre gezellin van 't zeedlijk kwaad hier zijn.
't Gemoed des stervlings deelt zijne onrust of zijn vrede
Aan ieder voorwerp, dat natuur hem aanbiedt, mede.
Is 't hemel in zijn hart, elk bloempjen bloost hem aan;
Stookt wroeging er de hel, het welkt op al zijn paên;
Geen enkel koeltje waait zijn' wang verkwikking tegen.
De toestand van de ziel bepaalt hier vloek en zegen.
Op heel de schepping is nog steeds 't genot gegrift.
Het misbruik, niet 't gebruik, verandert het in gift.
De mensch staat tusschen bei; zijn wil is onbedwongen.
Natuur is mild, maar heeft geen gaaf ooit opgedrongen.
Al wat deze aard' bezit, is ramp- of vreugde - bron,
En 't wordt hem aangeboôn, op dat hij kiezen kon.
Maar om bij deze keus het doelwit niet te missen,
Moet hier de Rede, niet de blinde lust, beslissen.
Put staêg verzwelgzucht, door geen breidel meer gestuit,
Hier elke vreugdebron in dolle koortsdorst uit;
Blijft ze, aan 't gewone ontrukt, nu naar 't verboden streven,
Dan kan Natuur den mensch hier geen genot meer geven.
Zij moest hem in zijn' nood al hare schatten biên,
Maar voor zijn kunstbehoeft' heeft God haar niet voorzien.

Haar moederlijke zorg bleef steeds de taak beschoren,
Het dier te laven, maar den Engel niet te smoren,
En aan den mensch, door rede en zinlijkheid bezield,
Al 't heil te schenken, dat geen hooger heil vernielt.
Versmaadt hij dit genot, zijn lust wordt telkens grover,
Zijn smaak verstompter; ras blijft hem geen prikkling over.
Verveling hinkt hem na, bij walging en gemis,
Ook in een lustwarande en aan een koningsdisch.
De schoonste morgen daauwt geen balsem in zijn wonde;
Ontbering weert des nachts den slaap van zijne sponde,
En de eigen wereld, die zoo velen vreugd verwekt,
Heeft hij, niet God, voor zich met vloek en nacht bedekt.

Zoo ruischt een heldre beek de blijde landjeugd tegen,
En spreidt de vruchtbaarheid en welvaart allerwegen.
De wijze lacht haar aan, zij laaft hem in zijn' nood;
De dwaas stort in haar neêr, en drinkt zich zelf den dood. -
Zoo zegent de Akkerman het ijzer, dat de voren,
Hem in den harden grond ontsluit voor 't voedend koren,
Terwijl de ontzinde haat, door wraakzucht aangezet,
Het, tuk op muichelmoord, tot eenen ponjaard wet.

Beschouw dien Jongling, die, getrouw aan zijn geweten,
Nooit om een zingenot zijn pligten zal vergeten.
Hoe warm het jeugdig bloed hem door zijne aadren dring',
Met welk een' tooverglans de wellust hem omring',
De Rede blijft zijn gids in 't kiezen der vermaken.
Zij leert hem beurtelings genieten en verzaken;
Maar elke ontbering spaart hem naberouw en smart,
En maakt het oud genot altijd weêr nieuw voor 't hart.
ô Hoe veel streelend heil zal hem de wereld bieden,
Hoe menig zoet vermaak, dat andren blijft ontvlieden!
De Lente schenkt hem vreugd, hoe vaak zij wederkeert,
De Zomer schaduw, die altijd zijn heil vermeerdt,
De Herfst lacht steeds op nieuw hem uit den boomgaard tegen,
En zelfs de Winter strooit nog bloemen op zijn wegen.
Hij 's met de wereld, met zich zelf en God te vreên,
En voelt den vollen prijs van 't aanzijn hier beneên.
Zijn jonglingschap bereidt hem tot de mannenjaren.
De zorg diens leeftijds zal maar schaars zijn hart bezwaren;
Hij vond een Weêrhelft, aan wier borst hij zalig rust,
En die de rimpels van zijn wang en voorhoofd kust.
De Liefde ontsloot voor hem een altijd bloeijend Eden.
Hij mogt aan hare hand naar 't huwlijksouter treden,

En vond er al dat heil, dat ongekrenkte kracht,
En nooit ontwijde jeugd ooit van den echt verwacht.
Een frisch en stevig kroost bloeit om hem heên als rozen;
Hij vormt het vrolijk, en zijn jeugd doet hem niet blozen.
Wat onvermijdbre ramp hem, en zijn Gade, drukk',
Hun hart blijft 't heiligdom van 't huifelijk geluk.
De jaren vliegen heen in ongestoord genoegen.
Vergeefs komt de ouderdom in 't eind' hun voorhoofd ploegen,
't Herdenken streelt hen nog, en in hun welig kroost
Ontspringt altijd een bron, die hen verkwikt en troost.
Hij meldt hun nog met vreugd al wat hij heeft genoten,
Hoe vaak uit schijnbaar kwaad het goede zij ontsproten,
En lacht nog, stervend, met een' dankbren hartetraan,
Gods schoone Wereld, en haar aantal vreugden aan.

Maar welk een dor geraamt' schijnt ginter heên te beven?
Ach! ook een jongeling, nog in den bloei van 't leven;
Maar kugchend Grijsaard reeds, van kwalen opgevuld,
En 't vreeslijk toonbeeld van gezonkenheid en schuld!
Ook hem loeg de aarde eens aan met al haar zegeningen;
Ook hem mogt al de vreugd der kindschheid eens omringen;

Maar al te vroeg verweekt door louter zingenot,
Werd Rede eerlang hem waan, geweten tot een spot.
Hij joeg de wellust na, en zwelgde in haar vermaken.
Vergeefs verdween het waas der jeugd van zijne kaken,
Vergeefs verving de blos, eens op zijn' wang verspreid,
Het fletsch en roestig geel van zwakte en zieklijkheid.
De lust, altijd gevolgd, en voorwerp van zijn bede,
Hief zinlijkheid ten troon, en moorde in hem de rede.
Sinds leidt zij hem als slaaf, en dwingt hem tot haar doel,
Verwoest zijn denkkracht en ontadelt zijn gevoel.
Zoo draaft hij, in haar juk, den vroegen grafkuil tegen,
Snakt rustloos naar vermaak en derft het allerwegen;
Eischt spoorloos van Natuur, wat zij niet geven kan,
En raast naar elk genot, en walgt en gruuwt er van.
Al 't heil wordt smart, dat hem nog uit zijn kindschheid heugde;
En eenzaam, vreugdloos, in een wereld vol van vreugde,
Dwaalt hij er waglend rond, steeds naar het graf gebukt,
En 't brandmerk van de zonde op 't aangezigt gedrukt.
Vergeefs komt op haar beurt de lente de aard' verblijden,
Natuur blijft hem woestijn door al haar jaargetijden!
Zijn hart, verstompt, vereeld voor teedre aandoenlijkheid,
Door 't zoet der vriendschap noch der liefde meer gevleid,

En door geen enklen band meer aan natuur te binden,
Zoekt vruchtloos in den echt zijn' laatsten troost te vinden;
Hij oogst er niets dan smart en knagend zielsgekwel;
De liefde is hem ten beul, het huwlijk tot een hel.
Zijn lang verwoeste kracht ontzegt hem elk vermogen:
Verveling, moedloosheid, kwijnt uit zijn watrige oogen.
Begeerte en magtloosheid doorwoên hem onderling,
En zijn gedroomd genot wordt enkel foltering.
Met elken dag verschijnt een nieuwe rij van kwalen.
Geen ongestoorde slaap komt op zijn oogleên dalen.
De droeve morgen wekt hem slechts tot nieuwen twist,
En spelt een droever dag, waar aan 't genoegen mist.
Een bleek en zieklijk kroost hinkt wagglend om hem henen.
Hij staart het pijnlijk aan, en wil, maar kan niet weenen.
Zijn tranenlooze blik keert met te wreeder smart,
En scherpt de wroeging slechts in zijn mistroostig hart.
Ontzenuwd, afgeleefd, nog jong, maar grijs van haren,
Bezwijkt zijn aanzijn in het midden zijner jaren.
Daar zinkt hij pijnlijk op 't verlaten leger neêr.
Geen liefderijke hand schudt hem zijn peuluw meer.
Geen laafdrop beidt hem, waar hij lafenis moog' zoeken.
Hij vloekt de wereld - ach! hij moest zich zelven vloeken!

Gelijk de donder 't bloed van schrik in de aadren stolt,
Als hij van berg op berg met vreeslijk kraken rolt,
Zoo groeit zijn angst steeds aan, en moordt hem honderdwerven.
Zijn adem stokt en keert; hij moet, maar kan niet sterven.
Wrok, wroeging, zelfverwijt, verdubblen staeg zijn' nood.
Hij walgt van 't leven, en hij siddert voor den dood.

Ach! waarom 't ons ontveinsd, daar 't ons de ervaring leerde;
Sinds dat de zinlijkheid de Rede eens overheerde,
En 't schuldig hart zijn' val op heel de schepping las,
Is ons de wereld niet, wat ze in haar' oorsprong was.
Toen bood zij aan den mensch, wat God haar had geschonken,
Maar zijne keus bleef aan de rede vastgeklonken.
Nog had zijn schuldloos hart de kunst hier niet geleerd,
Die 't zoet in alsem, en het goede in gift verkeert.
Nu lokt hem de ondeugd aan, nu hijgt hij naar 't verboden,
Versmaadt natuur, en schept zich zelven duizend nooden,
En de eigen wereld, eens hem tot genot bereid,
Wordt hem een Circe, die hem aanlacht en verleidt.
Zij lokt zijn lusten uit, en streelt zijn lage zinnen;
Hij eert haar boven God, en blijft haar spoorloos minnen;

Droomt zich een hoogste goed, dat hij van haar verwacht,
En leent haar in zijn' waan steeds nieuwe tooverkracht.
Hij zag den tijdstroom, als een pijl, daar henen schieten,
En toefde aan zijnen rand een storeloos genieten,
Verwachtte duurzaamheid van 't eeuwig wisslend lot,
En leende oneindigheid aan 't vlugtig zingenot.
Bedwelmd, en lang misleid door louter schijnvermaken,
Vindt hij in 't eind' zich weêr; - maar vreeslijk is 't ontwaken!
Een donker, ledig niet gaapt hooploos om hem heên.
Niets, dan zijn smachten, bleef, na heil, dat lang verdween.

Zoo blijft de zeeman, bij het woeden van de baren,
Op 't deinzen van de kim, omhuld met wolken, staren;
Hij waant het veilig land in 't ver verschiet te zien,
Wendt al zijn kracht aan, om den storm het hoofd te biên;
Maar stoot, te midden van zijn hoop, op klip en rotsen.
Het schip kraakt, barst van één, bij 't vreeslijk golvenklotsen.
Hij strekt zijne armen uit naar 't gruuwzaam gapend meer,
Grijpt nog een plank, maar zinkt met haar in d' afgrond neêr.

De zedelijke mensch, eens naar Gods beeld geschapen,
Moest, bij dit grootsch gevoel, zich niet aan 't stof vergapen.
Dit zigtbaar wereldrond, ook waar 't hem 't schoonste schijn',
Moest hem slechts doortogt, en geen vaste woonplaats zijn.
Het moest hem vormen voor zijn waar en duurzaam leven,
Maar nooit het hooger doel van zijn bestaan weêrstreven.
Hij mogt zich laven; maar slechts aan de vreugdebron,
Die zijn bestemming schraagde, en haar verheffen kon.
Zoo lang hij zich beschouwt als vreemdling hier beneden,
Die slechts een poos er toeft, en dan weêr af moet treden;
Zoo lang het vaderland nog in zijne oogen blaauwt,
De moed hem niet ontzinkt, zijne aandrift niet verflaauwt,
En hij, bij elk genot, dat ooit zijn lust mogt wekken,
Geen oogenblik vergeet om verder voort te trekken,
Dan juich' hij, als zijn pad hier, door geen gruwzaam oord,
Maar door een lagchend dal of bloeijend landschap boort.
Hij plukke er vrij de roos, die hem schijnt aan te blozen,
En dank' den Leidsman, die zijn' weg heeft uitgekozen;
Maar onder elk genot, blijve ook aan zijne hand,
Zijn laatste en zoetste hoop de komst in 't vaderland.
Dan ach! miskent hij 't wit van zijn verblijf op aarde,
Begraaft hij onder stof zijn hooger menschenwaarde,

Verwacht hij van den tijd, wat de eeuwigheid slechts geeft,
Dan heeft hij aan het eind' des togts vergeefs geleefd.
Hij steunde op jaren, en zij zwijmden voor zijne oogen.
Geen tijdstip hoorde aan hem of 't is ook reeds vervlogen.
Onmerkbaar smolt de tijd tot niet - zijn hoop slonk neêr -
Daar sloeg de doodklok, en zijn wereld was niet meer!
Hij had, bij elke bloem gerust ter neêr gezeten,
Het doel van zijnen togt om 't wuft genot vergeten,
En op de korte reis verkwistte hij den schat,
Die hem in 't vaderland zijn heil verzekerd had.
De wereld bleef, wat zij naar 't plan van God moest wezen.
Uit haar misbruikt genot was al zijn ramp gerezen:
En toen zij in het eind' zijn brekend oog ontvlood,
Was, van geheel zijn' droom, niets zeker, dan de dood.
Zoo zinkt een Jager, moê van 't zwerven, op de heide;
De zon scheen om hem heên, toen hij zich nederleide;
Hij stuimert zorgloos in, maar eer zijn slaap nog zwicht,
Brult reeds de storm in 't rond, en flikkert bliksemlicht.

Wat bouwt ge, o Dwaas! uw rust op rustelooze golven,
Die duizenden vóór u in hunnen schoot bedolven,

En zelf, op hunne beurt, te midden van hun trots,
Tot schuim verspatten, en verdwijnen op de rots.
Dat u geschied'nis en ervaring beide leeren,
Hoe alles hier vergaat, om nimmer weêr te keeren;
Hoe hier geen duurzaam heil den stofbewooner beidt,
En niets bestendig is, dan de onbestendigheid.
Gij zet uw pelgrimstaf op 't puin van oude steden,
En waar ge uw treden wendt, gij blijft op graven treden;
Ach! zelf een schaduwspel, dat aan den wand verschijnt,
Een poos met kleuren praalt, dan dof wordt en verdwijnt.
Eens staan wij eenzaam, als de zeemeeuw aan den oever.
't Voorleden is niet meer, en 't uitzigt wordt steeds droever.
Daar jamren wij op 't graf van onzen laatsten vrind,
Tot dat de tijdstroom ons ook meêrukt en verslindt.
Zoo volgen volken zich, zoo volgen zich geslachten.
Wij staren achterwaarts - ras zwijmen onze krachten.
Gedachtnis, kenmerk, naam, 't is alles weggerukt,
Geen voetstap zelfs des Tijds staat meer in 't stof gedrukt.

Niets houdt hier stand, 't zijn al gedaantewisselingen.
Geen enkle vaste vorm kleeft aan de zigtbre dingen.

Wij schenken hun ons hart en wisselen als zij,
En onze liefde en haat gaan met hun schijn voorbij.
Altijd ten achter, of vooruit bij al ons pogen,
Herroepen wij den tijd, die lang reeds is vervlogen,
Of scheppen, waar de nood het aan ons hart beval,
Ons zelven een verschiet, dat nooit verschijnen zal.
Hoe schoon wij voor een poos ook 't ondermaansche vinden,
't Heeft niets bestendigs, daar zich 't hart aan vast kan binden;
Wij smachten het nog aan, en 't is alreê niet meer,
En 't lang bedrogen hart is ledig als weleer.
Deze aard' kent geen vermaak, of 't is eerlang verdwenen.
Geluk, dat duurzaam bloeit, heeft nooit de zon beschenen.
Zelfs in ons hoogst genot is schaars een tijdstip daar,
Waarbij het harte wenscht: och! dat het eeuwig waar'!
Ach! zullen wij hier dwaas voor waar geluk verklaren
Een' toestand, vlugtig als de wentelende baren,
Die, vóór 't genot, nog iets betreurt uit vroegren staat,
En na, nog iets voor 't hart te wenschen ovrig laat!

Neen, 't waar geluk, aan tijd noch wisseling verbonden,
Wordt onder 't vast gestarnte, ô Stervling! niet gevonden;

Maar de aanvang van den weg, die tot zijn woning boort,
Loopt door dit laag gewest tot aan den grafkuil voort.
Hij 's in den oorsprong smal en dringt door ruigte en doren,
Maar glijdt en slingert zich langs duizend breede sporen,
Waarop het schoonst gebloemte in 't oog des wandlaars gloeit,
En menig lieve beek met zacht gemurmel vloeit,
Die, gruwt hem aan, maar spelt in 't einde Paradijzen;
Dees', toovert op zijn hart, maar de uitkomst doet hem ijzen.
Hier, wenkt hem wijsheid, daar, lokt zinlijkheid hem aan.
Hij blijft, in bangen strijd, bij ieder kruisspoor staan,
Onzeker welken weg voor zijnen voet te kiezen,
Daar al die paden zich een poos in één verliezen.
Gelukkig, die een gids, waar hem de schijn verblindt,
En nacht de toekomst dekt, in dezen doolhof vindt.
Hij kiest het eenig pad, dat hem ten doel zal leiden;
Of hem gebloemte er lokt, of distels er hem beiden;
Of voorspoed er hem streel', of snerpende onspoed drukk'
Hij volgt het tot het einde, en vindt het waar geluk.

Zoo blijft een Vreemdling aan een' verren oever staren
Op 't eeuwig rollen van de rustelooze baren.

Ver, ver daar achter, schuilt zijn dierbaar vaderland:
Maar de eindelooze zee scheidt hooploos strand van strand.
Hij smacht haar weenende aan, maar ziet geen noordstar blinken,
Strekt bei zijne armen uit, maar voelt ze magtloos zinken.
De verte van de reis, de onzekerheid, 't gevaar,
't Rijst alles voor zijn oog; hij hoort het angstmisbaar;
Hij denkt aan noodstorm, klip, aan branding en aan stranden,
Aan schipbreuk, bliksemvuur, en wreede rooverbanden;
Maar de onweerstaanbre trek naar 't lieve vaderland
Doorgloeit met feller kracht zijn hijgend ingewand.
Al loeit de ontstoken zee hem in haar woede tegen,
Het heimwee, dat hem prest, kan alles overwegen.
Wat zegt hem 't leven, ver van 't ouderlijk gezin,
De schouwplaats van zijn jeugd en van zijne eerste min?
Neen, liever op den stroom des oceäans te sterven,
Dan eeuwig 't vaderland aan vreemde kust te derven!
Nu schijnt de zee hem glad; hij hoort geen stormen meer,
Veracht gevaar en nood, en daalt in 't vaartuig neêr,
Doorploegt gerust de zee, en als de orkanen razen,
Denkt hij aan 't vaderland, en hoort een koeltje blazen.
Daar blaauwt in 't eind' de kust, en heft zich uit de zee -
Hij staart - en, hemel! 't is de vaderlandsche reê!

Het vaartuig stoot aan 't strand - hij 's al 't gevaar te boven,
Hij is in 't vaderland, en kan het naauw gelooven!
Van wellust dronken, sluit verrukking nog zijn' mond.
Hij zinkt op zijne kniên, en kust den dierbren grond.
Gevaar, zee, vreemdlingschap, en stormen zijn vergeten.
Zijn heil is grensloos, en zijn vreugd niet af te meten.
De vroegre, korte nood is naauw een denkbeeld meer.
Hij is in 't vaderland, en nooit verlaat hij 't weêr!

De wereld.
Derde zang.

Waar leeft de Sterveling, die, dwaas dan of vermeten,
Hier zijn bestemming voor een poos niet heeft vergeten,
Die in de prille jeugd, als alles om ons lacht,
Zich de aard' geen hemel, niet dit leven eindloos dacht?

Waar heeft hij ooit geleefd, die, als de dood hem beidde,
Niet menig dwaze keus, zijn aanzijn door, beschreide,
Niet waande, dat zijn hart, na zulk een diep berouw,
Zoo hij herleven mogt, veel wijzer kiezen zou?
De Dwaas! zoo hij op nieuw zijn loopbaan in mogt treden,
Verzaakte de oude slechts voor nieuwe spoorloosheden,
En altijd prooi van 't stof en van de zinlijkheid,
Zag hij, door elke lust, zich weêr van 't spoor geleid.

Wat in verband hier staat met een toekomstig leven,
Beslist geen stervling, blijft voor 't oog met nacht omgeven.
Alleen de Godheid weet, wat ons voor de eeuwigheid,
En voor haar hooger taak in 't nietig stof bereidt.
Om door dit aardsche dal, waar nevlen ons bedekken,
Met zielrust en genot naar 't vaderland te trekken,
Behoeft ons zinlijk hart, zoo ligt aan schijn gewend,
Een gids, die, bij een beetre, ook deze wereld kent.

Wie durfde, zonder vrees van spoorloos af te dwalen,
Op eigen doorzigt hier zich tot een keus bepalen,

Daar in zijn zinlijk oog, altijd door waan verblind,
Het tegenwoordige de toekomst steeds verwint?
De vreugd, die op hem wacht, en hem terstond kan streelen,
Leent hij bestendigheid, wat ramp ze in 't eind' moog' telen,
En de afstand, die 't geluk slechts jaren van hem scheidt,
Hoe ras die jaren vliên, schijnt hem eene eeuwigheid.
Steeds speelbal van den tijd door heel zijn zinlijk leven,
Blijft hij van bloem op bloem, gelijk de vlinder, zweven,
En merkt zijn dwaasheid niet, wat om hem neder stort,
Tot dat ook hij bezwijkt, en 't laatste bloempje dort.

Maar ach! al was 't bezit bestendig hier op aarde,
Hoe kort bleef toch de vreugd, hoe nietig was haar waarde,
Hoe doodseenzelvig werd eerlang 't gezegendst lot!
Verveling kiemde uit vreugd, en walging uit genot.
Door tegenstelling slechts blijft aardsch geluk ons streelen.
De winter doet op nieuw in 't heil der lente deelen.
Wie elke ziekte of pijn van zich zag afgewend,
Heeft nooit gezondheid als de grootste schat gekend.
Om nieuw te groenen eischt het gras den scherpen sikkel.
De ramp leent aan de vreugd haar' liefelijksten prikkel.

Een staêge wisseling van voorspoed en van druk
Is eerst het zout, en dan de dood van ons geluk.
Door zestig eeuwen, die zich aan ons oog onthullen,
Kon nimmer aardsch genot het menschlijk hart vervullen.
Het smachten naar geluk, dat in zijn boezem woedt,
Bleef onverzadigd bij gebrek en overvloed:
En ver van dat de lust bij meer genot zou zwijgen,
Scheen hij, hoe meer voldaan, hoe hooger steeds te stijgen.
De schijnverzadiging bragt feller honger aan,
En een te wreeder dorst deed elke teug ontstaan.
Hij wint gestaeg in kracht, en wordt, bij al ons zwoegen
Naar nieuwe prikkeling, de beul van ons genoegen.
Zijn onverzaadlijkheid vermeerdert steeds de smart,
En ras blijft geen genot meer over voor het hart.
Nu staan wij eenzaam, door een woestenij omsloten.
Ons hart is ledig, en het heeft nog niets genoten:
En ach! die eigen tijd, die ons zoo lang bedroog,
Is nu, met al zijn heil, een onding in ons oog.
Niets heeft de wereld meer, dat slechts een wensch kan wekken;
Geen enkle laafbron is meer op haar rond te ontdekken;
't Vervloogne is donker, en nog donkerder 't verschiet.
Het hart smacht naar een teug, maar ach! het vindt ze niet!

Wat wordt haar heerlijkheid en praal nu in onze oogen?
Zoo ras bedwelming week, was ook haar heil vervlogen.
De schoone waterblaas, zoo rijk van kleur weleer,
Barst ijlings voor ons oog, en zinkt in 't niet ter neêr.
Wat kan ze ons geven, die zoo veel eens dorst beloven?
Eén droppel waar geluk gaat al haar magt te boven!
En of ze ons hier een poos met gal of honig voedt,
Ze ontvlugt haar' gunstling eens, als zij haar' vijand doet.
Hoe menig heimlijk wee en diep verborgen smarte
Vervult de bange borst, knaagt, ongezien, aan 't harte,
Die al haar goud en eer, en vroegre tooverkracht
Geen uur verpoozen kan, geen oogenblik verzacht!
Terwijl, bij zielrust, vaak een veldbloem vreugd zal telen,
Een grasspriet wellust wekt, een vlinder 't hart kan streelen,
Dat, wars van al haar heil, met hoe veel glans omhuld,
Een reine hemel en een bloeijende aarde vult.

Ja, zonder zielrust en een onbevlekt gewisse
Baart, ook bij 't best genot, hier 't aanzijn droefenisse.
Hoe arm wordt Peru's goud, als onrust 't hart verteert,
En naberouw den slaap van onze sponde weert!

De mensch, hier op een' troon, of in een hut, gezeten,
Blijft, bij zijn vreugd en smart, geboeid aan zijn geweten.
Waar dit hem foltert, streelt de marmren zaal hem niet,
En 't koninklijk Paleis omhult slechts bang verdriet.
Wat zegt hem al de praal van overvloed en weelde?
Hij mist het kleinst genot, dat hij zich ooit verbeelde.
De doren wondt zijn voet op 't zachtste vloertapeet,
En zelfs op 't Eiberdons voelt hij den slangenbeet.
Waar dit hem toejuicht, moog' hem schamel riet bedekken,
Zijn kleine woning zal 't geluk ten zetel strekken.
Zelfs aan het eenzaamst strand is 't hart nog vol genot,
Dat slechts natuur geniet, maar vrolijk denkt aan God.
Het helder rein azuur van eenen schoonen hemel,
Het lieflijk avondrood bij 't flaauwe stargewemel,
Als duizend tinten, hier van violet en groen,
Daar weer van blaauw en rood, de golven schittren doen,
Die aan den horizont zoo ver het oog wil hengen,
Als vlekloos bergkristal zich met den hemel mengen,
Verrukt de kalme ziel. Zoo zinkt de koele nacht,
De zilvren maan verrijst met onomhulde pracht,
En zwemt wellustig met verteederend vermogen
In reinen ether aan de onmeetbre hemelbogen.

Wat wordt nu aardsche zorg en aardsche tegenspoed?
Niets stoort de zaalge rust van 't ongekreukt gemoed,
Daar 't oog, vol heimwee, door een' heldren traan bepereld,
Zich smachtend opwaards heft tot eene beetre wereld,
Daar alles wat hier drukt, of voor de zinnen blinkt,
Als stof voor onzen voet, bij in het niet verzinkt.

Zoo stijgt een donkre drom van wolken uit de dalen,
Die, wit van sneeuw of zwart van lava, 't oog bepalen,
Terwijl de zee, tot in het uitgebreidst verschiet
Een onbeweeglijk staal, haar telkens aanwinst biedt.
Dan, naauwlijks nadren zij met zaamgedrongen scharen
Des Etna's dubble kruin, als opgeruide baren,
Of ijlings pakt de storm haar al te zaam bij één,
En werpt ze bliksemsnel in d' afgrond naar beneên,
Waar ze, als een kleed ontrold, tot nevelen verkwijnen,
Die op Trinacrie's of Itaaljes zee verdwijnen.

Maar dat de Wereld al 't genot in zich vereen',
Dat ze altijd voor ons zij, wat ze in de jeugd ons scheen,

Dat we enkel op de roos, nooit op haar dorens, staren,
Een vreeslijk oogenblik blijft voor ons oog toch waren.
Dat duurverworven heil, hoe rein dan ook en groot,
Vindt eens zijn eeuwig einde in d' onverbidbren dood.
En ach! geen aardsch gezag kan ooit zijn magt weerstreven!
Hier, treft hij in de jeugd, daar, in den bloei van 't leven,
En of het bloed naauw kruipt, of nog door de aadren bruist,
Geen enkel oogenblik is veilig voor zijn vuist.
Of wij hem beiden, of, in zinvermaak verloren,
In elken vreugdenkelk het denkbeeld aan hem smoren,
Hij nadert niet te min met d' eigen snellen spoed,
En zweeft reeds om ons heen, eer 't hart zijn komst vermoedt.
Hij vleit zich aan den disch, hij mengt zich in de reijen,
Hij blijft de lieve bruid op 't huwlijksbed verbeijen,
Hij deelt in elk genot; maar eer de vreugd nog zwicht,
Ligt hij het masker op, en velt ons met zijn schicht.
Wat baat ons ambrozijn, besproeid door nektarstroomen,
Zoo lang wij aan 't banket 't onzeker sterfuur schromen,
En slechts 't ontveinzen van 't gevaar, dat op ons toeft,
Belet, dat ons de schrik de bleeke wangen groeft?

Ach! hem alleen kan de aarde een rein genoegen schenken,
Die rustig aan den dood, bij elk vermaak, kan denken,
Verzekerd, dat zijn komst zijn jongste vreugd niet weert,
Maar slechts zijn heil verhoogt, en zijn genot vermeêrt.
Wat is een zaligheid, veel wufter dan de winden,
Die 't volgend oogenblik voor altijd kan verslinden,
Die naar bedwelming jaagt, om aan den angst te ontvliên,
En niet, bij elken tred, haar eeuwig graf te zien?
Haar eeuwig graf? - ja, daar is 't zingenot vervlogen.
't Miswende hart, zoo lang door valschen schijn bedrogen,
Dorst steeds nog naar de vreugd, die 't eens in de oogen blonk,
Maar met den dood verdween, en in het niet verzonk.
Hij kent nu 't hoogste Goed, dat nooit één wensch deed blaken,
Maar voelt geen vatbaarheid om 't ooit te kunnen smaken.
Een schrikbre ledigheid baart naamloos zielsgekwel,
En in den hemel zelfs vond hij de wreedste hel.

Daar dus geen aardsch geluk, wat glans het moge omhullen,
Ons altijd smachtend hart volkomen kan vervullen;

Daar ons de wensch misleidt, en niets ons duurzaam streelt,
Dan daar 't geweten in met zoete zielrust deelt,
En 't hart, zal 't bovendien bij elk genot niet vreezen,
Hier met het denkbeeld van den dood verzoend moet wezen,
Is een onfaalbre Gids hier noodig, die ons leidt,
En ons, bij elk genot, voor hooger voorbereidt.

Waar vinden wij dien Gids, waarop wij veilig bouwen,
En nog in nood en dood met de eigen rust betrouwen?
Sinds 's werelds oorsprong wees de Rede ons hem niet aan,
En waar zij 't immer deed, zij zag de schim vergaan.
Hij was 't gewrocht der Eeuw, en de Eeuw zag hem nog sneven,
Om aan een' nieuwen op zijn beurt weêr plaats te geven,
Die, Afgod van den dag, een poos weêr aanhang vond,
Maar dien ook de eeuwstroom roofde, en in zijn' nacht verslond.
Neen! wat hier zwichten kan, hoe schoon 't een poos moog' blinken,
De Gids, daar 'k me op verlaat, moet nooit mijn hoop ontzinken.
Wat zegt hier menschenvond, veel wufter dan 't geval?
God zelf moet spreken, zoo mijn hart niet twijflen zal.

Hij sprak! - Die trouwe Gids, met wien ik nooit kan missen,
Is Jesus reine leer, en zijn beloftenissen.
Die, is de noordstar, die geen nacht ons ooit ontrooft,
Dees, troosten ons, waar ons geen wereld troost belooft,
En beiden heffen zaam, bij storm en onweerwinden,
Ons 't moedig hoofd omhoog, tot wij de haven vinden.

Wie dus de wereld wil genieten zonder schijn,
En toch te groot zich voelt om ooit haar slaaf te zijn;
Die, zonder naberouw, het langst haar vreugd wil smaken,
En toch zijn boezem voor iets hoogers nog voelt blaken,
Die volge Jesus leer op 't pad, dat zij hem leidt,
En juiche in zijn bestaan voor tijd en eeuwigheid!

Zoek vrij den aardkloot rond tot aan zijn grenspijlaren;
Pleeg met al de eeuwen raad, die sinds de schepping waren;
Hier vindt de mensch alleen bij voor- en tegenspoed,
Wat hem, in elken stand, gelukkig maken moet.
Zij is niet vastgeboeid aan enkel heldre dagen,
Die ligt een wolk hem rooft, een nevel weg kan vagen;

Zij blijft hem zelfs nog bij, waar liefde en vriendschap zwicht,
En veegt daar 't klamme zweet van 't gloeijend aangezigt;
Zij leert hem juist zoo veel van deze wereld smaken,
Als hij behoeft, om steeds tot hooger heil te raken;
Zij vormt den ganschen mensch met goddelijk beleid,
Vertrapt de Rede, noch vernielt de zinlijkheid;
Maar leert haar beide naar 't oorspronklijk doel gebruiken,
En slechts haar dwazen trots, die zich vergeet, te fnuiken;
Schenkt, waar ons de eerste ontzinkt, een onbedrieglijk licht,
En waar de laatste zwijmt, een heil, dat nimmer zwicht;
Veréénigt beide op nieuw, waar ze ooit onéénig worden,
En heft van lieverleê haar op tot hooger orden.
Geen bloem wordt ooit versmaad, die op zijn pad ontluikt,
Maar haar genot wordt tot zijn eedler doel gebruikt,
En welk een rozengaard hem lokkend moge omdaauwen,
Het beter vaderland blijft in zijne oogen blaauwen.
Geen offer valt hem bang, zoo hij slechts spoeden mag.
Wat zegt hem op zijn togt een blijde of droeve dag?
Hij mist met vreugde een heil, dat hooger heil zou storen,
En laaft zich aan de rust, die 't meest hem kan bekoren.

Door zelfverloochning, waar een valsche vreugd hem vleit,
Wint ieder aardsch genot in prijs en duurzaamheid;
En daar slechts wisseling het doel is van dit leven,
Ziet hij 't niet hopeloos zich in het eind' begeven.
Geen bange ledigheid wekt na 't genot hem smart,
Een beter, eedler goed vervult altijd zijn hart,
En blijft, wat in het niet aan zijne zij' moog' zinken,
Ook op den rand van 't graf hem nog in de oogen blinken.
Zij weert het naberouw van zijne korte vreugd.
't Herdenken blijft genot, en adelt zich tot deugd,
En daar hier de ondeugd slechts haar troost vindt in 't vergeten,
Verhoogt herinnering de vreugd van zijn geweten.
Hoe wint nu 't klein geluk, daar hier de deugd in deelt,
't Bij al den overvloed, die ooit de boozen streelt?
Zij smaakt het in Gods gunst, en bij dien milden zegen,
Lacht haar de toekomst in een beetre wereld tegen.
Daar wordt zij dagelijks al meer toe voorbereid;
Zij smaakt het reinst genot der tegenwoordigheid,
En, vol van zoete hoop op 't heil, dat haar blijft wachten,
Smelt tijd en eeuwigheid te zaam in haar gedachten.

Eens zag hij angstig, vaak wanhopig, niets dan nacht.
Wat aantal gruwlen had de wereld voortgebragt!
Sloeg hij Geschiednis op, daar waren al haar bladen
Een droeve zwarte lijst van menschlijke euveldaden.
De magt verkrachtte 't regt, en zoo haar iets weêrstond,
Straks stroomde menschenbloed als water in het rond.
't Geluk in de uitkomst was de maat van menschenwaarde.
Men noemde 't monster groot, waar 't eens zich voor verklaarde.
De Deugd werd overal bespot en afgestreên,
En moest, haar leven lang, op scherpe dorens treên;
Terwijl aan 't Misdrijf ieder poging bleef gelukken,
Het straffeloos verdienste en menschheid kon verdrukken,
En bij den overvloed, dien 't ongestoord bezat,
Tot aan zijn' jongsten stond geen enklen rampspoed had.
Daar zonk hij treurig neêr, en waande, aan schijn geklonken,
Dat deze wereld aan Gods voorzorg ware ontzonken;
Dat zij haar reegling van zijn Wijsheid niet ontving,
Maar 't lot des stervlings aan een louter toeval hing.
Dan sinds zijn Leidsman, bij al 't kwade, op aarde ontsproten,
Hem 't heerlijk doelwit in de toekomst heeft ontsloten,

Werd deze wereld, in dien lichtstraal van omhoog,
Op nieuw een schouwburg van Gods wijsheid in zijn oog.
Bij al haar ordloosheid en nietig stofgewemel,
Bleef zij de zamelplaats voor eenen reinen hemel,
Waar elke wanklank in de lager maatschappij
Zich oplost en verdwijnt in louter harmonij.
Geen enkel doeleind' ging in 't plan van God verloren.
't Kortstondig kwaad moest hier het eeuwig goede schoren.
Wat waar de Deugd hier, door geen ondeugd ooit belaagd?
Wat haar triomf, hier door geen weêrstand ooit vertraagd?
Het magtig Misdrijf moest in 't eind' zich zelv' verdelgen,
En 't lang bestreden licht de duisternis verzwelgen.
Geen enklen traan had ooit de deugd vergeefs geschreid,
Hij bleef een ondeel van haar hoogste zaligheid.
Uit dezen Bajert moest een schooner schepping rijzen,
En dan zou 't groot Heelal Gods liefde en wijsheid prijzen.
Nu rees hem 't lieflijkst licht, en door zijn glans bekoord,
Trad hij blijmoedig op 't verschiet der toekomst voort.

Zoo doet, van wolken en van afgrond slechts omgeven,
Savoijens IJsgebergt' den koensten Wijsgeer beven.
Hij waant een oogenblik, door 't schrikbre alom misleid,
Zich aan 't gebied ontrukt van Gods Voorzienigheid,
En ijst, dat hem een rots, aan 't eeuwig ijs ontschoten,
Of sneeuwval in den nacht des afgronds neêr zal stoten;
Maar ijlings ziet hij in die beddingen van ijs,
Die sneeuwgebergten, door den last van eeuwen grijs,
Dat schuimend zaamgeperste, en, met een schor geklater,
Door duizend reten staêg zich nederstortend water,
De groote voorraadbak, door de Almagt zelf gesticht,
Waar aan rivier en stroom hun aanzijn zijn verpligt,
Zoo dat zij, nooit verdroogd, door veld en akker zwieren,
Alom de welvaart en de vruchtbaarheid doen tieren,
En immer mensch en vee nog drenken aan hun rand,
Schoon uit het kreeftgestarnt' de zon de velden brandt.
Hij hoort nog altijd ijs, sneeuw, wind en water razen,
Maar voelt den grooten Geest ook om hem henen blazen,
En bij het donderen van sneeuwval en orkaan,
Bidt hij Gods Vaderzorg ook in dees bajerd aan.

Maar schoon alom Natuur mij tot genot kwam wenken,
Wie leert mij zonder vrees hier aan den dood te denken?
Hier toont in al haar prijs zich Jesus dierbre leer,
En geeft, waar alles zwicht, mij aan de zielrust weêr.
Helaas! wat is de vreugd, de wellust van het leven,
Zoo lang het denkbeeld van den dood nog 't hart doet beven,
En waar het in ons rijst, bij elken overvloed,
't Gelaat verbleken, en de knieën siddren doet?
Vergeefsch zoek ik hier moed, ik blijve alom dien missen.
De Wijzen zwijgen, en de trotsche Dwazen gissen.
De toekomst blijft omhuld, die bij het graf mij beidt,
En ach! waar 't alles geldt, wat zegt daar mooglijkheid?
De dood blijft voor de Rede een koning der verschrikking.
Alleen 't onfaalbaar woord van God biedt hier verkwikking.
't Verzoent ons met den dood, en, rein in 't hart bewaard,
Verhoogt het door 't verschiet hier elk genot op aard'.
Alleen de Christen is bevredigd met het sterven;
De dood doet hem in 't eind' zijn besten wensch verwerven,
Hij is hem hier het beeld der rust, die hem verbeidt,
En van 't ontwaken voor een hooger zaligheid.

Hij toeft, maar vreest noch wenscht, het oogenblik van scheiding.
Dit aanzijn, weet hij, is tot eedler voorbereiding.
Wordt slechts dit doel bereikt, dan eischt zijn hart niet meer,
Dan smaakt hij 't dankbaar, en dan geeft hij 't dankbaar weêr.
Zijn Gids verlaat hem nooit, maar blijft hem steeds geleiden,
En lacht hem aan, waar tijd en eeuwigheid zich scheiden.
Zijn fakkel licht hem voor, en 't graf verliest zijn' nacht,
En uit verrottingsgroeve aêmt nieuwe levenskracht.
Hij juicht zijn' Redder aan, en zou zijn troost hem missen?
Neen, vrolijk rust zijn hart op zijn beloftenissen;
Zij schittren in zijn oog, wat ooit voor hem verdooft;
Hij weet, al breekt zijn hart, in wien hij heeft geloofd:
En veilig op zijn trouw, die nooit hem zal ontzinken,
Ziet hij in 't open graf den eeuwgen morgen blinken.
Vaak staart hij in 't verschiet dit jongste tijdstip aan,
En 't blij vooruitzigt baant en effent al zijn paên.
't Veredelt zijn genot, en schraagt hem onder 't lijden,
En blijft de noordstar, die zijn nachten kan verblijden.
Hoe dikwerf, als 't gewoel der wereld hem vermoeit,
En de eenzaamheid des velds hem aan haar stilte boeit,

Geniet hij, waar natuur en God hem slechts omringen,
Zijn beste levensvreugd in dees' bespiegelingen.
Vaak kwam verbeeldingskracht' daar aan zijn hart te staê,
En voerde zijnen geest naar 't vreedzaam Golgotha;
Het bleef zijn' troost bij ramp, zijn rustpunt onder smarte,
En op het puin der aard' 't heelal nog van zijn harte.
Hij zag dien Heiland, die voor hem aan 't kruishout stierf,
En door gehoorzaamheid den wereldtroon verwierf;
Hij zag Hem van dien troon het groot Heelal regeren,
En ieder vonkje goeds, Hem zigtbaar slechts, vermeêren.
Geen schepsel leefde er, dat, door zijne liefdemagt,
Niet nader werd tot God en 't hoogste Goed gebragt.
De bron van elke ellend', hoe gruwzaam en verbolgen,
De afschuwelijke zonde is uit 't Heelal verzwolgen,
En zelfs het kleinste kwaad, dat immer heeft gewoed,
Lost, onder zijn bewind, zich op in hooger goed.
De Menschheid ziet den Dood en zijn' triomf verslonden.
Geen enkel graf wordt in de schepping meer gevonden.
Heel de aarde is Paradijs, maar schooner dan weleer,
't Is alles levensboom, en nooit verliest zij 't weêr.

Hij hoort één lofgezang door aarde en hemel zingen,
't Is: Haleluja den Volmaker aller dingen!
Maar in dit koorlied klinkt het teêrst de menschenstem.
Alleen de Mensch ziet al zijn waarde en roem in Hem.
Wat nieuwe gloriezon 't Heelal in Hem zie dagen,
Hij heeft het vleesch en bloed slechts van den mensch gedragen.
Hij is hun Broeder, en hun hart, vol liefdegloed,
Kleeft aan den Eenigen, zoo als geen Seraf doet. -
Daar opent zich 't verschiet! - hij durft het naauw gelooven;
Wat hij in Jesus wordt, gaat zijn begrip te boven.
Hij staart; maar zwijmt; - het blijft te godlijk uitgebreid,
Verzwelgt zijn denkkracht, en verdwijnt in de eeuwigheid. -
De zaalge! zou de Dood hem nu zijn vreugd nog storen?
De vriendlijke Engel kan hem overal bekoren.
Steeds ziet hij de orde van het Kruis op zijne borst,
Erkent den Vredebode er aan van zijnen Vorst,
En voelt op eens zijn vreugd en kalm genot verhoogen;
Of, rijzen voor een poos al nevlen voor zijne oogen,
Dringt soms zijn eenzaam pad door ruigte en wildernis,
Of klimt het langs een berg, die steil en glibbrig is,

Waar nacht en duisternis en afgrond hem omgeven,
Hij blijft te naauwer aan zijn' trouwen Leidsman kleven,
En volgt Hem onbedingd, tot dat de nacht verdwijnt,
En hem een godlijk Licht, dat nooit weêr taant, beschijnt;
Tot dat de Dood hem, zacht in zijnen arm gezonken,
Aan 't eeuwig leven en den hemel heeft geschonken.

Zoo klimt een Reiziger, nog eer de nanacht zwicht,
Een hoogen Alptop op bij scheemrend fakkellicht.
Van lieverlee begint, bij 't moeilijk opwaarts streven,
Het deinzig morgenrood aan de oosterkim te zweven.
De flikkering vermeêrt gestaêg voor zijne schreên,
De toorts wordt uitgebluscht, en 't oog ziet om zich heên.
Onmerkbaar schijnt in 't rond, in altijd grooter kringen,
Elk voorwerp zich aan 't floers des nachts al meer te ontwringen.
Hier, ziet hij aan zijn zij' in bloei de bergroos staan,
Daar, grijnst de winter hem uit sneeuw en ijsklomp aan.
Hij toeft een poos, en staart, vernietigd, om zich henen.
Zoo grootsch was nooit Natuur aan zijn gezigt verschenen!

Hij rilt van eerbied, daar de zoetste vreugd in troont,
En waant zich dubbeld voor zijn moeite reeds beloond.
Zoo klimt hij staêg al meer. Al lichter wordt de morgen,
Geen voorwerp blijft in 't eind' meer voor zijn oog verborgen,
En waar hij schouwt, om laag, ter zijden, of omhoog,
Hij wordt al kleiner, God al grooter in zijn oog.
Al 't schoon, daar hij nog korts zijn' lust naauw aan kon boeten,
Zinkt met al 't aardsche weg, als nevel aan zijn voeten.
Verrukt bereikt hij in het eind' den hoogsten top.
Daar rijst op eens de zon in vollen luister op.
Geen enkle wolk omhult haar vlekkelooze stralen.
De reine horizont heeft in 't verschiet geen palen.
Een nameloos gevoel, maar dat de borst niet klemt,
Heeft in zijn vreedzaam hart de driften glad gekemd.
Verheven boven 't stof en 't laag verblijf der menschen,
Ontvlamt niets aardsch zijn hart, niets eindigt meer zijn wenschen.
Hij ademt hemellucht, en drinkt, verhoogd van zin,
Met nooit gekende rust den reinsten ether in!